



The Institute of
Internal Auditors

Foreningen af Interne Revisorer

Nummer 30 ✠ August 2005 ✠ 10. årgang

INFO



Erfaren revisor

Har du lyst til nye udfordringer, og brænder du for at arbejde med intern revision i en større bank i god vækst?

Amagerbanken søger en kompetent og erfaren medarbejder til vores interne revision. Revisionen er en central afdeling med fem medarbejdere. Du vil indgå i et dynamisk og samarbejdsorienteret team.

Dine arbejdsopgaver

Dine arbejdsopgaver er alsidige og bliver blandt andet at gennemføre revisionsarbejde i det meste af banken, herunder i filialerne og i kredit-, økonomi- og investeringsfunktionerne.

Vi forestiller os, at du

- har en forretningsorienteret tilgang til revision og finder det interessant at skabe resultater
- har en serviceorienteret adfærd over for organisationen
- er engageret i dit arbejde
- er nysgerrig af natur
- er forandringsvillig og fleksibel
- kan arbejde både selvstændigt og teamorienteret

Faglige kvalifikationer

Du har min. 3 års erfaring med revision - intern eller ekstern - eller en baggrund som controller i en økonomifunktion. Det er en fordel, hvis du har kendskab til den finansielle sektor, herunder erfaring med revision af finansielle instrumenter/fonds. Du er cand.merc.aud. - eller på vej hertil.

Vi tilbyder

Et godt arbejdsklima i et godt team med en uformel omgangstone. Stillingen giver dig gode muligheder for at udvikle dig både fagligt og personligt.

Har du spørgsmål

Til stillingen, kan du kontakte revisionschef Claus Herschend på telefon 32 66 64 90 eller personalechef Tina Brandt på telefon 32 66 64 10.

Læs mere om os på: www.amagerbanken.dk.

Send din ansøgning til:

personale@amagerbanken.dk

eller

Amagerbanken
Amagerbrogade 25
2300 København S
Att.: Personaleafdelingen

Amagerbanken er en selvstændig fuldservicebank med 27 afdelinger, heraf 24 i hovedstadsområdet, to i Århus og en i Odense. Banken hører til blandt de større banker i Danmark, og fundamentet for banken er vores 41.000 aktionærer, de 110.000 kunder og 500 medarbejdere.

www.amagerbanken.dk

Amagerbanken
Amagerbrogade 25
2300 København S
Att: Personaleafdelingen

Amagerbanken



INFOs redaktion:

Ansvarshavende redaktør:
Chief Internal Auditor, Ane Marie Christensen
 ☎ 33 33 10 75
 E-mail: ane.marie.christensen@nordea.com
 Nordea

Øvrig redaktion:

Senior Manager Vibeke Aggerholm
 ☎ 35 87 26 68
 E-mail: vibeke.aggerholm@dk.ey.com
 Ernst & Young

Revisor Bente Hallberg
 ☎ 33 75 64 08
 E-mail: beh@post.dk
 Post Danmark

Revisor Brian Hansen
 ☎ 33 63 66 03
 E-mail: brh@nationalbanken.dk
 Danmarks Nationalbank

Revisor Henning Jørgensen
 ☎ 44 20 30 82
 E-mail: henning.joergensen@tryg.dk
 Tryg

Revisor Louise Claudi Nørregaard
 ☎ 33 41 82 24
 E-mail: lono02@handelsbanken.dk
 Handelsbanken

Revisor Henning Funck Nielsen
 ☎ 77 33 14 66
 E-mail: hfn@sampension.dk
 SAMPENSION

Revisor Birgitte R. Svenningsen
 ☎ 39 77 41 30
 E-mail: bsv@saxobank.com
 Saxo Bank

Revisor Pui Fong Yau
 ☎ 44 42 11 49
 Novo Nordisk

Redaktionens adresse:

Koncernrevisionschef Søren Kongsbo
 Post Danmark
 Intern Revision (IIA)
 Tietgensgade 37
 1566 København V

Synspunkter, der kommer til udtryk i medlemsbladet, behøver ikke nødvendigvis at svare til bestyrelsens opfattelse eller være udtryk for foreningens officielle standpunkt.

**Indhold:**

Leder	2
Nyt fra bestyrelsen	3
Kursuskalender	3
Medlemsmøder i IIA	5
IIAs årskonference 2005	5
IIA's nye hjemmeside	8

Artikler

Nye regnskabsregler for pengeinstitutter m.v. - med fokus på udvalgte områder.....	10
Ny regnskabsbekendtgørelse for danske forsikringsvirksomheder – Del 1	15
Intern revision i Finansministeriet	21
Outsourcing	26
Intern revisions rolle i forhold til risk management.....	28
Nye medlemmer	34
"Bagsmækken"	35



Lederv/ *Claus Okholm***IAs internationale konference i Chicago –
What's new?**

The Institute of Internal Auditors afholdt i perioden 10. - 13. juli 2005 den årlige internationale konference. Konferencen var udsolgt 2 måneder forinden, med mere end 1.900 deltagere fra ca. 85 lande. Dette er til dato den største internationale konference for interne revisorer.

Konferenceprogrammet var imponerende med følgende foredrag for alle deltagere:

- ✓ Global Commerce and the Internal Auditor
- ✓ Lessons Learned From Corporate Failures
- ✓ Setting Accounting and Auditing Standards
- ✓ Media Perspectives on Global Business Issues
- ✓ Corporate Governance at The Boeing Company
- ✓ Are You Ready for Success?

Og mulighed for at vælge mellem *11 forskellige tracks*, hver med 8 sessioner:

- ✓ Current Audit Management Issues
- ✓ Fraud Auditing in 2005
- ✓ Sarbanes-Oxley Today and Tomorrow
- ✓ Current Developments in Information Systems Auditing
- ✓ Best Practices in Internal Auditing
- ✓ Audit Concerns in Risk Management
- ✓ Critical Skills for Professional Growth
- ✓ Challenges in Corporate Governance
- ✓ International Audit Issues
- ✓ Financial Services Auditing
- ✓ Vendor tracks

What's new? Der var mange interessante budskaber undervejs i konferencen. Den interne revisorbranche befinder sig i en international "optur". I kølvandet på de store erhvervsskandaler og øget regulering af virksomheder er den interne revision blevet en central spiller i mange virksomheder. Intern revision er kommet tættere på top management og betegnelsen "rockstars" blev anvendt i en række foredrag. Vi er blevet efterspurgte og populære.

Samtidig er der øget fokus på vores arbejde. Der er høje forventninger og krav, og disse ændres hurtigt. Er vi gode nok? Er vores metoder og værktøjer effektive? Bidrager vi tilstrækkeligt til den forretningsmæssige udvikling i de enkelte virksomheder? Disse spørgsmål og mange flere var centrale og stiller krav til fortsat udvikling af den interne revisorbranche.

Næste år afholdes den internationale konference i perioden 18. - 21. juni 2006 i Houston, Texas, USA. Konferencen vil koste ca. 1.150 USD + hotel og fly. Deltagelse kan anbefales.

I dette nummer af INFO præsenteres IIA's nye hjemmeside, som igangsættes i august 2005. Endvidere er der emner som Revision af Danmarks største arbejdsplads, Intern revisions rolle i forhold til risk management, Nye regnskabsregler for forsikringselskaber og pengeinstitutter samt forhold vedrørende outsourcing. Altsammen god inspiration i det daglige arbejde, som kan anvendes til at styrke vores kompetencer og muligheder for at bidrage til den fortsatte udvikling af den interne revisorbranche.

Rigtig god læselyst !



Nyt fra bestyrelsen

På foreningens generalforsamling på årsmødet den 8. juni blev der valgt en bestyrelse på 10 medlemmer, hvilket er et medlem mere end tidligere (se oversigt i ”bagsmækken” bagerst i bladet). Der var tale om en række genvalg, men også tre nyvalg.

Alex Bremner, Novo Nordisk og Margit Nicolajsen Spar Nord Bank trådte efter eget ønske ud af bestyrelsen.

I stedet for indtrådte revisionschef Brian Christiansen, Novo Nordisk, revisionschef Ole Kirkbak, Sydbank og professor Lars Kiertzner, Handelshøjskolen i Århus i bestyrelsen. Den branchemæssige bredde i bestyrelsen er dermed bevaret samtidig med, at tilknytningen til uddannelsessystemet er blevet styrket.

På et bestyrelsesmøde i forlængelse af årsmødet blev det vedtaget at fastholde den hidtidige konstituering med Søren Kongsbo som formand, Ane Marie Christensen som næstformand, Jens Galsgaard som kasserer og Vibeke Aggerholm som sekretær.

Bestyrelsen vil fortsat fokusere på uddannelsesaktiviteterne, og en udbygning af hjemmesiden har høj prioritet. Herudover giver den betydelige medlems-tilgang også anledning til overvejelser om den administrative tilrettelæggelse af foreningens virke.

Bestyrelsen ser frem til det kommende foreningsår med stor optimisme, og der er mange udfordringer at tage fat på.



Kursuskalender

IIA byder på 3 spændende kursustilbud i september. Du kan endnu nå at tilmelde dig.

Quality Assessment of the Audit Activity den 6.-8. september 2005

Erfaringerne fra tidligere år har vist, at kurser fra IA US har høj kvalitet, derfor har Uddannelsesudvalget i lighed med tidligere år valgt at hjemmetage et kursus fra IIA US. Denne gang er der tale om kurset: Quality Assessment of the Audit Activities med Don Espersen som underviser.

Kurset vil give dig mulighed for:

- Learn about the new Professional Practices Framework.
- Understand the impact of the new Quality Assurance Standards.
- Discover state-of-the-art quality assessment techniques and processes.
- Identify best practices and key benchmarking criteria.
- Develop or enhance your department's internal quality assessment program.
- Prepare your department for a future external assessment.
- Explore the new Self-Assessment.

Kurset består af to undervisningsdage og en eksamensdag. Eksamen er frivillig.

Sted

Schæffergården i Gentofte.

Kursusgebyr

Kursusgebyret er fastsat til 4.600 kr.

Tilmelding

Tilmelding til kurset sker på foreningens hjemmeside www.IIA.dk. På hjemmesiden kan du også finde det detaljerede kursusprogram samt beskrivelse af underviseren.



Sikkerhed og revision 2005 den 8.-9. september 2005

Igen i år arrangerer IIA i samarbejde med FSR, DISIF og ESL konferencen "Sikkerhed og Revision". Denne gang løber den af stablen den 8.-9. september, og det med et program om nogle af de sidste nye ting inden for området.

Du kan blandt andet komme til at høre om:

- Sikkerhed og revision i nye klæder – afgivelse af erklæringer
- Spam og virus filtering
- Implementering og sikkerhed ved trådløse netværk
- COBIT
- Implementering af EU's moderniserede 8. direktiv
- Risk Management – Intern Revision

Sted

Radisson SAS Royal Hotel, Hammerichsgade 1, 1611 København V

Kursusgebyr for medlemmer

Hele konferencen inkl. frokost og middag	5.300 kr.
Den 8. september inkl. frokost og middag	3.950 kr.
Den 9. september inkl. frokost	2.950 kr.

Tilmelding

Online tilmelding kan foretages på www.fsr.dk - under "om foreningen" og "arrangementer". Senest 1. september 2005.



Forberedelseskursus til CIA og CCSA eksamen den 5.-8. september 2005

For personer, som har valgt at prøve kræfter med CIA eller CCSA eksamen, udbydes i samarbejde med Norges Interne Revisorers Forening (NIRF) forberedelseskursus hertil. Tidligere års erfaringer

har vist, at forberedelseskurserne giver en god ballast med henblik på at bestå eksamen.

Kurset strækker sig over 4 dage. De 3 første dage er der undervisning i CIA henholdsvis modul 1, 2 og 3. Den sidste dag er der undervisning i CCSA konceptet.

Sted

Radisson SAS Plaza Hotell, Oslo.

Kursusgebyr for medlemmer

CIA-kurset koster pr. del 3.900 kr. og 10.500 kr. for alle 3 dele.
CCSA-kurset koster 2.000 kr.

Tilmelding

Online tilmelding kan foretages på www.NIRF.org.



Eksamen

CIA, CCAP, CCSA og CFSA eksamen gennemføres i maj og november måned hvert år. Eksamen foregår i Danmark og er på engelsk. Tilmelding til eksamen skal foretages til IIA i USA.

De næstkommende eksamener afholdes på følgende datoer:

	Eksamensdato	Tilmeldingsfrist
CIA		
Efteråret 2005		
Part I & II	16. november	30. september
Part III & IV	17. november	30. september
CGAP		
Efteråret 2005	17. november	30. september
CCSA		
Efteråret 2005	17. november	30. september
CFSA		
Efteråret 2005	17. november	30. september



Bestået CCSA – eksamen

Redaktionen ønsker **TILLYKKE** til

Jens Augsborg, Nordea



Medlemsmøder i IIA

Medlemsmøde den 14. april 2005

Til medlemsmødet den 14. april 2005 havde foreningen engageret statsautoriseret revisor Torben Lange, som er ansvarlig for KPMG's afdeling for Forensic Accounting. Torben Langes indlæg omhandlede besvigelser.

Indlægget satte specielt fokus på regnskabsmanipulation – vildledende oplysninger, forkert præsentation, bevidst forkert anvendelse af regnskabspraksis mv.

Torben Lange fremhævede incitament og pres, muligheder og attitude/rationale som risikofaktorer i relation til regnskabsmanipulation og oplyste top 10 advarselssignaler.



Torben Lange, KPMG

IIAs årskonference 2005

Af Revisor Louise Nørregaard og Revisionschef Thorkil Nielsen, Handelsbanken

Den 8.-10. juni 2005 afholdt IIA årskonference på Hotel Marienlyst i Helsingør. Konferencen var den første efter sammenlægningen, og der var lagt op til et spændende og fyldigt program af interesse for alle IIAs medlemmer. Der var deltagelse af ca. 130 i de 3 dage. Endvidere blev konferencen afholdt i fantastisk vejr og omgivelser.

Konferencen var dels baseret på fællesemner, men ellers opstillet i parallelle streams, som henvendte sig til de forskellige brancher repræsenteret ved konferencen.

Dag 1 startede med foreningens generalforsamling, hvor foreningens regnskab blev præsenteret og der traditionen tro blev uddelt jubilæumsnåle. Der udover var et vigtigt punkt på dagsordenen valg af 3 nye medlemmer til bestyrelsen. (se tidligere omtale under nyt fra bestyrelsen)



Kasserer i IIA Jens Galsgaard aflægger regnskab

Derefter var første halvdel af dag 1 afsat til IIA og en præsentation af IIA. Først fik vi af formand Søren Kongsbo en god og informativ gennemgang af IIA i Danmark, og hvad foreningen står for.



Formand for IIA Søren Kongsbo byder velkommen

Dette blev fulgt op med en ligeledes god og informativ præsentation af ECIIA ved Hans Nieulands, Vice-president ECIIA. Hans Nieulands havde koncentreret en del af indlægget om ECIIAs arbejde med standarder, hvilket gav et godt indblik i de processer, der foregår i Europa lige nu.



Formand for IIA Søren Kongsbo
Vice-president for ECIIA Hans Nieulands

Efter frokost havde foreningen inviteret koncerndirektør Lise Kingo fra Novo til at tale om corporate governance og social ansvarlighed i Novo. Indlægget var meget spændende og åbnede op for en verden, hvor der arbejdes med forsøgsdyrs velfærd og et socialt regnskab.



Formand for IIA Søren Kongsbo
Koncerndirektør Lise Kingo, Novo
Revisionschef Claus Okholm

Derefter var resten af dagen opdelt i parallelle streams. Den finansielle del kunne traditionen tro følge et inspirerende indlæg fra Finanstilsynet, og revisorerne fra industrien fulgte dels et spændende indlæg om forventninger til intern revision af chefkonsulent Jens Valdemar Krenchel, Industrirådet samt et indlæg om Sarbanes-Oxley af manager Ulrich Otte, som gav os et andet indblik i Novos fascinerende verden.

Så var vi efterhånden kommet til dagens sociale arrangement, som i år bestod af en guidet tour og middag på Kronborg Slot. Vi fik set kasematterne,

fik drinks i riddersalen og en lækker middag i kælderens. Alt i alt et rigtig hyggeligt arrangement, hvor der var rig mulighed for at socialisere med de øvrige deltagere. Aftenen sluttede for mange med en casinotur og selvfølgelig fodbold.



Aftenarrangement

Dag 2 startede igen med fælles indlæg i plenum. Første punkt på dagen var et besøg fra England af Director Terry Cunnington. Terry Cunnington, som lige har forladt posten som President for IIA i England og Irland, fortalte om ERM og de muligheder, dette giver intern revision, Terry Cunnington var en meget levende foredragsholder, og vi fik en god og til tider sjov indføring i, hvorledes han ser ERM og mulighederne heri.



Terry Cunnington, IIA UK and Ireland
Formand for IIA Søren Kongsbo

Herefter fulgte professor Mads Bryde Andersen fra Københavns Universitet, som gav os sin version på, hvordan han ser legale risici, også en levende foredragsholder.

Dagens sidste indlæg i plenum kom fra statsautoriseret revisor Per Gunslev, KPMG. Indlægget var koncentreret om revisors etiske adfærd og var meget godt og informativt på alle niveauer og i alle brancher.

Derefter gik vi hver til sit og fulgte de parallelle streams. Det finansielle hold fik gode og spændende indlæg fra statsautoriseret revisor Jesper

Edelbo, PwC om IFRS reglerne, Det Norske Kredit-tilsyn om erfaringer med Tematilsyn i Norge samt gennemgang af den nye revisionsbekendtgørelse af statsautoriseret revisor Jesper Dan Jespersen, KPMG.

Det industrielle hold fik ligeledes en informativ gennemgang af udvalgte IFRS regler af statsautoriseret revisor Mogens Nørgaard Mogensen, PwC samt en gennemgang af ERM af statsautoriseret revisor Henrik Holmark, Ernst & Young. Sidst et godt indlæg om Transfer Pricing af tax Director Martin Nielsen, KPMG.

Aftenens sociale arrangement var middag på Hotel Marienlyst med optræden af en tryllekunstner, og det er utroligt, hvad man ikke kan se med det blotte øje! Igen en god lejlighed til at socialisere med de øvrige deltagere.

Dag 3 var primært rettet mod ledelsen af intern revision og bød på mange spændende indlæg til brug for dagligdagen som leder.

Dagen startede med et indlæg fra statsautoriseret revisor Lars Holtug, PwC og koncernrevisionchef Anne Jæger fra Codan om funktionsbeskrivelsen og revisionsaftalen. Indlægget var koncentreret om indholdet af disse og hvordan Codan gør det og gav en god beskrivelse af, hvad det er, vi skal være opmærksomme på.

Dernæst havde IIA inviteret formanden for FSR statsautoriseret revisor Jens Røder til at tale om udviklingen i vores branche. Jens Røder viste blandt andet en del interessante (skræmmende) statistikker fra branchen, og hvor vi bør sætte vores fokus i fremtiden. Jens Røder var en god og levende foredragsholder.



Formand for FSR Jens Røder

Herefter fulgte et indlæg af psykolog Arne Schumann om udvikling af medarbejdere. En meget en-

gageret foredragsholder som med sine evner tryllebandt forsamlingen og gav os noget at tænke over.



Psykolog Arne Schumann

Efter frokost var næste indlæg fra uddannelseschef Marianne Svenningsen, PwC koncentreret om, hvorledes PwC udvikler deres kompetence og vigtigheden af opdatering af viden, samt vejledning af nye medarbejdere. Et godt indlæg, som viste, hvor væsentligt det er at opdatere og kompetenceudvikle.

Dagen sluttede med underdirektør Lisbeth Vedel fra Danske Bank, som talte om kommunikation. Et punkt som altid er vigtigt for os, og som vi nok altid kan blive bedre til. Lisbeth Vedel gav en række kerneværdier, som kan bruges i arbejdet med god kommunikation og gode eksempler på, hvordan ting kan misforstås.



Nedennævnte jubilarerer var tilstede på generalforsamlingen og fik overrakt jubilæumsnålen af formanden Søren Kongsbo.

Redaktionen ønsker hjertelig tillykke



35 år:
Frede Bech Poulsen



20 år:
Ane Marie Christensen
Nordea



15 år:
Ulla Hansen,
Top Danmark



10 år:
Grethe Jørgensen
PenSam



10 år:
Jens Galsgaard
SAMPENSION



10 år:
Jens Peter Thomassen
Danske Bank



IIA's nye hjemmeside

Af Webmaster Glenn Thunø, Nykredit

Indledning

Siden sammenlægningen af Foreningen af Interne Revisorer (IIA) og Revisionschefkredsen i oktober 2004, har der været arbejdet på at udvikle en ny hjemmeside, hvor det 'bedste' fra de to foreningers tidligere hjemmesider er videreført og videreudviklet.

Udviklingen af den nye hjemmeside har taget sit udgangspunkt i IIA's strategipjece af 10. februar 2004, hvoraf det bl.a. fremgår

- at hjemmesiden skal sikre en effektiv videndeling
- at foreningens produkter og ydelser skal være let tilgængelige via hjemmesiden, og
- at medlemmer let skal kunne komme i kontakt med andre medlemmer eller tilmelde sig konkrete foreningsaktiviteter via hjemmesiden.

Med baggrund i ovennævnte samt de tilkendegivelser, der er fremkommet fra forskellig side om funktionaliteter på hjemmesiden, blev der fra bestyrelsens side opstillet følgende vision for den nye hjemmeside:

IIA's nye hjemmeside skal dels være en informationsportal målrettet medlemmer og eksterne interessenter i overensstemmelse med foreningens formålsparagraf og dels, ved hjælp af internetteknologien, være et integreret værktøj i foreningens arbejde med videndeling, medlemshåndtering, uddannelse, netværk mm.

Målgruppen for den nye hjemmeside er således primært medlemmerne, men også branchens interessenter såsom beslutningstagere, myndigheder og rekrutteringsmiljøer, skal i nødvendigt omfang kunne anvende hjemmesiden til at få oplysninger om IIA og dens produkter og ydelser.

Da der fra flere sider også har været udtrykt ønsker om et mere tidssvarende medlemssystem, blev det strategisk besluttet, at den nye hjemmeside tillige skulle kunne anvendes til vedligeholdelse af medlemsoplysninger samt administrationen omkring kurser og konferencer.

Efter en nærmere analyse af de stillede ønsker/krav til hjemmesidens funktionaliteter blev udviklingsarbejdet igangsat i april 2005 med en forventet afslutning i august 2005.

Adgangsbegrænsning

Som følge af, at hjemmesiden nu fremover også skal anvendes til vedligeholdelse af medlemsoplysninger, kursustilmeldinger og anden administration, er hjemmesiden designet således, at der skal anvendes medlemsnummer og password for at få adgang. Dette sker dels for at begrænse adgangen for 'andre' til medlemsspecifikke sider, og dels for

at kunne styre de administrative rettigheder til at foretage ændringer i medlemsoplysningerne.

For at kunne håndtere de forskellige adgange til hjemmesidens indhold opereres med følgende 5 niveauer:

0. Alle
1. Medlemmer
2. Kursusadministratorer
3. Medlemsadministratorer
4. Superadministratorer

Det er alene superadministratoren, der kan tildele adgang på niveau 2-4. Medlemmer er ved oprettelsen 'født' med niveau 1.

Overordnet indhold

Hjemmesiden er opdelt i en række sektioner, hvoraf nogle vil være offentligt tilgængelige og andre medlemspecifikke. Da udviklingen af hjemmesiden stadig pågår, kan nedenstående liste ændre sig:

Om IIA

Generel information om foreningen, herunder vedtægter, ledelsens sammensætning, visioner, oplysninger om medlemskab, udvalg mv. Sektionen vil være offentlig tilgængelig.

Medlemmer

Primært kun for medlemmer. Indeholder forskellige firma- og medlemslister. Medlemmer har mulighed for at se udvalgte oplysninger om andre medlemmer.

Netværk

Kun for medlemmer. Understøtter aktiviteterne i de forskellige netværksgrupper oprettet i regi af IIA: Permanente erfagrunder og ad-hoc grupper.

Ad-hoc grupper oprettes typisk ud fra ønsket om at udveksle viden og erfaring indenfor et specifikt emne eller en problemstilling. Alle medlemmer kan oprette en ad-hoc gruppe og andre medlemmer kan så tilmelde sig. Gruppen aftaler selv møderække mv. Når gruppen er færdig med arbejdet kan den inaktiveres af medlemmerne selv.

De permanente erfagrunder initieres af bestyrelsen, men som medlem kan man søge optagelse i en bestående permanent erfagrunder. Det er de til enhver tid værende medlemmer i gruppen, der tager stilling til ansøgningen.

Hjemmesiden understøtter denne proces og giver endvidere mulighed for, at referater fra de enkelte gruppemøder kan oprettes på hjemmesiden.

Uddannelse

Via hjemmesiden kan man få et overblik over kommende kurser/møder, tilmelde sig elektronisk og se deltagerliste. Medlemmer kan slette egen tilmelding og se kursusmaterialer.

Man kan se, om et kursus er ved at være overtegnet eller, om man placeres på venteliste ved tilmelding.

Der bliver endvidere adgang til gamle kurser/møder herunder kursusmaterialer.

For kursusadministratorer vil der være mulighed for at oprette/vedligeholde kursusoplysninger.

Vejledninger

For medlemmer. Forskellige vejledninger med relevans for Interne revisorer. Den tidligere RCK-Revisorhåndbog er også placeret i denne sektion.

Debatforum

Kun for medlemmer. Der vil være mulighed for at debattere revisionspecifikke emner med andre medlemmer. Man kan oprette indlæg indenfor udvalgte emnegrupper, herunder få svar, hvis der svares på ens indlæg. Man kan abonnere på indlæg i en eller flere emnegrupper.

Links

En samling af links til andre hjemmesider med relevans for den interne revisor og eksterne interessenter.

Administration

Kun for administratorer. Hjemmesiden er opbygget som et Content Management System og al vedligeholdelse af hjemmesidens indre struktur og sammenhæng sker via et særligt administrationsmodul.

Hjælp

Her kan søges hjælp til hjemmesiden, herunder hjælp til at få tilsendt sit password, hvis man har glemt det. Der vil også være mulighed for at se ofte stillede spørgsmål omkring hjemmesiden.

Medlemmet har herudover adgang til, via en personlig side, at skifte password, vedligeholde egne udvalgte medlemsdata og oprette et billede af sig selv. Billedet anvendes i forbindelse med visning af medlemsoplysninger (kun for medlemmer).

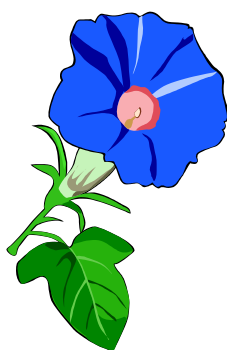
Afslutning

Alle registrerede medlemmer vil inden længe modtage et brev, hvor deres medlemsnummer fremgår og det password, der skal anvendes ved logon til de medlemsspecifikke sider på hjemmesiden. Det anførte password kan medlemmet efterfølgende ændre.

Samtidig med den nye hjemmeside er der etableret et nyt medlemssystem. Medlemmerne opfordres derfor til at kontrollere de oplysninger, foreningen har registreret og som fremgår af hjemmesiden. Nogle oplysninger kan man rette selv, mens andre oplysninger kun kan rettes af foreningens medlemsadministration. På hjemmesiden fremgår retningslinier for dette.

Vi håber, at du vil få stor nytte af den nye hjemmeside og hører gerne fra dig, hvis der skulle være kommentarer eller forslag til yderligere funktionalteter. Skriv til kontakt@iia.dk.

Alle forslag vil blive behandlet i hjemmesideudvalget.



Nye regnskabsregler for pengeinstitutter m.v. - med fokus på udvalgte områder

Af statsautoriseret revisor Lars Rhod Søndergaard og statsautoriseret revisor Anders Duedahl-Olesen, KPMG Financial Services



Lars Rhod Søndergaard



Anders Duedahl- Olesen,

Indledning

Fra og med 2005 er det et krav, at koncernregnskaber for børsnoterede virksomheder i EU skal aflægges i overensstemmelse med de internationale regnskabsstandarder IFRS. Finanstilsynet har udstedt en ny regnskabsbekendtgørelse for pengeinstitutter mv. med ikrafttræden 1. januar 2005, der finder anvendelse, såfremt pengeinstituttet mv. ikke aflægger regnskab efter IFRS.

I denne artikel fokuseres på udvalgte problemstillinger i relation til pengeinstitutternes regnskabsaflægelse efter den nye regnskabsbekendtgørelse:

- Udlån og tilgodehavender
- Andre finansielle aktiver og forpligtelser
- Regnskabsmæssig sikring
- Indbyggede afledte finansielle instrumenter.

Afslutningsvis gives en oversigt over de væsentligste ændringer. For en samlet og mere detaljeret gennemgang af reglerne henvises til artikler i RegnskabsOrientering¹, Revision og Regnskabsvæsen² samt KPMG Finans³.

¹ RegnskabsOrientering, Artikel 46, REVIFORA, februar 2005

² Revision og Regnskabsvæsen, Forlaget Thomson, marts 2005

³ KPMG Finans nr. 22, februar 2005. Findes på www.kpmg.dk

Udlån og tilgodehavender

Udlån og tilgodehavender skal fremover efter regnskabsbekendtgørelsen måles til amortiseret kostpris efter fradrag af eventuelle nedskrivninger, bortset fra følgende typer, der skal måles til dagsværdi:

- udlån og tilgodehavender, der prissættes på aktive markeder (for eksempel børsnoterede obligationer),
- udlån og tilgodehavender, der besiddes med handel for øje, samt
- realkreditudlån.

Udlån, der måles til amortiseret kostpris, skal ved første indregning måles til dagsværdi med tillæg af transaktionsomkostninger, der direkte er forbundet med erhvervelsen af udlånet og med fradrag af modtagne gebyrer og provisioner, der reelt er en del af det effektive afkast på udlånet. Begge dele skal være direkte afledt af etableringen af udlånet.

I praksis kan der for eksempel være tale om henvisningsprovisioner eller omkostninger til juridisk assistance i forbindelse med etablering af et udlån samt modtagne stiftelsesprovisioner eller gebyrer. En løbende provision på et udlån eller kreditfacilitet skal ikke medregnes ved første indregning af et udlån, men indtægtsføres løbende.

I den enkelte virksomhed må det vurderes, hvilke transaktionsomkostninger og gebyrindtægter m.v. der kan henføres direkte til etableringen af det enkelte udlån. Vejledning til fortolkning heraf kan findes i IAS 39 (AG13) for transaktionsomkostninger og IAS 18, appendiks, paragraf 14 vedrørende gebyrer og provisionsindtægter.

Det fremgår heraf, at transaktionsomkostninger skal være direkte henførbare omkostninger, der ikke ellers ville have været afholdt. Det fremgår endvidere, at alle indtægter, der oppebæres i forbindelse med etableringen af et udlån, skal betragtes som en del af den effektive forrentning heraf, og dermed indregnes i den amortiserede kostpris.

Dagsværdien ved etableringen vil svare til det nettoprovenu, der er udbetalt, med mindre lånet ikke er indgået på kommercielle vilkår, eller der i låneaftalen er indregnet effekten af afvikling eller etablering af andre aftaler mellem parterne.

Udlån, der efter første indregning skal måles til amortiseret kostpris, måles således:

Beløb indregnet ved første indregning, jf. ovenfor

- Afdrag
- +/- Tillæg eller fradrag af den samlede afskrivning på forskellen mellem det oprindeligt indregnede beløb og det beløb, der forfalder ved udløb
- Nedskrivninger, jf. nedenfor
- = Amortiseret kostpris

Effekten af ovenstående er, at omkostninger eller indtægter, der direkte kan henføres til etablering af det enkelte udlån, periodiseres over den forventede løbetid.

Det er vor vurdering, at opgørelse af amortiseret kostpris for store homogene porteføljer i praksis vil kunne foretages efter en aggregeret metode.

Nedskrivninger

Efter de nye regnskabsregler benævnes hensættelser nu nedskrivninger, idet der regnskabsmæssigt er tale om en reduktion af værdien af et indregnet aktiv (udlånet).

Der skal på balancedagen foretages en vurdering af, om der er en "objektiv indikation" for, at virksomhedens udlån og tilgodehavender er værdiforringet. Det er afgørende, at en eller flere tabsgivende begivenheder er indtruffet, og at disse begivenheder har medført en værdiforringelse af udlånet. I forhold til de indtil 31. december 2004 gældende regler skulle der foretages nedskrivning (hensættelse), blot der var en sandsynliggjort risiko for fremtidige tab.

Såfremt der efter balancedagen konstateres en værdiforringelse på et udlån, må det overvejes, om der ved regnskabsaflæggelsen skal tages hensyn hertil. Kun såfremt værdiforringelsen kan henføres til en objektiv indikation, der eksisterede på balancedagen, skal der foretages en nedskrivning. Et væsentligt tab efter balancedagen, der som følge heraf ikke er indregnet, vil dog skulle oplyses i ledelsesberetningen.

Virksomheden skal foretage vurderingen af objektive indikationer for værdiforringelse enkeltvis for hvert enkelt udlån og for grupper af udlån.

Den individuelle vurdering skal foretages for alle udlån, der er af betydelig størrelse for instituttet, og for udlån, der ikke meningsfuldt kan indgå i en gruppevis vurdering. Virksomheden kan beslutte at foretage individuel vurdering af ethvert andet udlån eller tilgodehavende⁴.

Efter regnskabsbekendtgørelsen kan virksomheden derfor vælge at fortage en individuel vurdering af samtlige udlån. Selvom en sådan individuel vurdering foretages, skal der efterfølgende foretages en gruppevis vurdering af alle udlån, bortset fra udlån, hvorpå der som følge af den individuelle vurdering er foretaget en nedskrivning, og udlån, der ikke meningsfuldt kan indpasses i en gruppe.

Ved den individuelle vurdering skal virksomheden tage stilling til, om der foreligger objektive indikationer for værdiforringelse. Objektive indikationer omfatter bl.a.:

- låntagers betydelige økonomiske vanskeligheder,
- låntagers kontraktbrud, eksempelvis i form af manglende overholdelse af betalingspligt for afdrag og renter,
- lempelser i vilkårene over for låntager, som ikke ville være ydet, med mindre låntager var i økonomiske vanskeligheder, eller
- det er sandsynligt, at låntager vil gå konkurs eller bliver underlagt anden økonomisk rekonstruktion.

Såfremt det konstateres, at der foreligger en objektiv indikation for værdiforringelse, og dette vil påvirke den forventede størrelse af de fremtidige betalinger fra udlånet, skal udlånet nedskrives til nutidsværdien af de forventede fremtidige betalinger fra udlånet, herunder realisation af eventuelle pantsatte aktiver og stillede kautioner.

Ved beregning af nutidsværdien af de fremtidige betalinger, skal som diskonteringsfaktor for fast forrentede udlån anvendes udlånets oprindelige effektive rente. For variabelt forrentede udlån anvendes den aktuelle effektive rentesats.

Gruppevis vurdering omfatter alle virksomhedens udlån, bortset fra udlån, hvorpå der ved en indivi-

⁴ Finanstilsynets brev af 20. december 2004 til pengeinstitutterne - Orientering om ændrede regnskabsregler for indregning og måling (værdiansættelse) af pengeinstitutters udlån og garantier pr. 1. januar 2005.

duel vurdering er foretaget nedskrivning samt udlån, der ikke kan indgå i en homogen gruppe.

Ved den gruppevis vurdering skal virksomheden tage stilling til, om der for gruppen foreligger objektive indikationer for værdiforringelse. Objektive indikationer for værdiforringelse for en gruppe af udlån anses at foreligge, når observerbare data indikerer, at der er indtruffet et fald i de forventede fremtidige betalinger fra den pågældende gruppe af udlån eller tilgodehavender, herunder:

- forværring af betalingsmønstret fra den pågældende gruppe af udlån eller tilgodehavender eller
- ændring i forhold, der erfaringsmæssigt har betydning for omfanget af betalingssvigt i en gruppe af udlån eller tilgodehavender.

Det er en forudsætning, at forværringen eller ændringen kan måles pålideligt, og at dette ikke kan henføres til enkelte udlån eller tilgodehavender i gruppen.

Såfremt det konstateres, at der foreligger en objektiv indikation for værdiforringelse, og dette vil påvirke den forventede størrelse af de fremtidige betalinger fra en gruppe af udlån, skal værdien af gruppens udlån nedskrives til nutidsværdien af de forventede fremtidige betalinger fra gruppens udlån. Ved beregning af nutidsværdien anvendes som diskonteringsfaktor et vejret gennemsnit opgjort efter ovenstående principper.

De anvendte metoder og beregninger skal være skriftligt dokumenteret i det enkelte pengeinstitut. Finanstilsynet udsendte i december 2004 et orienteringsbrev til pengeinstitutterne præciseret kravene hertil⁵. Baseret på erfaringer med pengeinstitutterne implementering af de nye regler har Finanstilsynet endvidere i juni 2005 udsendt brev til pengeinstitutterne om ikke anvendelige fremgangsmåder ved opgørelse af værdiansættelsen af udlån ved udarbejdelse af åbningsbalancen pr. 1. januar 2005⁶.

⁵ Finanstilsynets brev af 20. december 2004 til pengeinstitutterne - Orientering om ændrede regnskabsregler for indregning og måling (værdiansættelse) af pengeinstitutters udlån og garantier pr. 1. januar 2005.

⁶ Finanstilsynets brev af 8. juli 2005 til pengeinstitutterne med tilhørende Notat om ikke anvendelige fremgangsmåder ved opgørelse af værdien af udlån i forbindelse med udarbejdelse af åbningsbalancen pr. 1. januar 2005.

Det er vor opfattelse, at implementeringen af de nye regler, der er baseret på den noget teoretisk tilgang foreskrevet i IAS 39, har medført en del praktiske vanskeligheder, herunder vedrørende datagrundlag, samt usikkerheder omkring reglernes fortolkning.

Andre finansielle aktiver og forpligtelser

Ved køb og salg af finansielle aktiver kan virksomheden på ensartet måde vælge at indregne og ophøre med at indregne aktiverne i balancen enten på handelsdatoen eller afregningsdatoen (valørdatoen).

Instrumenter, der er noteret på en børs, herunder børsnoterede obligationer og aktier, skal måles til børskursen (lukkekursen) på balancedagen, med mindre denne, som følge af utilstrækkelig omsætning, ikke kan antages at udtrykke en reel dagsværdi. For instrumenter, der ikke er noteret på en børs, eller hvor børskursen ikke kan antages at udtrykke en reel dagsværdi, skal anvendes en almindeligt anerkendt værdiansættelsesteknik, der baserer sig på aktuelle og relevante markedsdata og forudsætninger.

Reglerne om måling af finansielle aktiver og forpligtelser kan summarisk vises således:

Instrument	Efterfølgende måling
Udlån og tilgodehavender, der ikke prissættes på aktive markeder eller besiddes med handel for øje	Amortiseret kostpris med fradrag af nedskrivninger *)
Udlån og tilgodehavender, der besiddes med handel for øje eller prissættes på aktive markeder og ikke klassificeres som "hold-til-udløb"	Dagsværdi
Obligationer eller udlån og tilgodehavender der prissættes på aktive markeder, som klassificeres som hold-til-udløb	Amortiseret kostpris med fradrag af nedskrivninger *)
Aktier der ikke udgør en investering i en dattervirksomhed eller associeret virksomhed	Dagsværdi (kostpris med fradrag af nedskrivninger såfremt en pålidelig dagsværdi ikke kan fastlægges)
Afledte finansielle instrumenter	Dagsværdi
Finansielle forpligtelser der besiddes med handel for øje	Dagsværdi
Indlån og andre finansielle forpligtelser, der ikke besiddes med handel for øje	Amortiseret kostpris *)

*) Poster i fremmed valuta omregnes til balancedages valutakurs

Regnskabsmæssig sikring

For visse former for risikoafdækning giver regnskabsbekendtgørelsen mulighed for regnskabsmæssig behandling som sikring. Reglerne svarer til IAS 39, i såvel behandlingsmåde som kriterier for, hvornår regnskabsmæssig sikring kan anvendes. Dette er en væsentlig skærpelse i forhold til tidligere.

Ved regnskabsmæssig sikring forstås sammenkædning af en sikret post/risiko, der har effekt på resultatopgørelsen, og et sikringsinstrument, der har en risikoreducerende effekt i forhold til den sikrede post/risiko. Som eksempel herpå kan nævnes sikring af renterisikoen på et fastforrentet udlån ved indgåelse af en renteswap.

Der er alene behov for at anvende reglerne om regnskabsmæssig sikring i situationer, hvor behandling efter de almindelige regler medfører forskel (asymmetri) i værdiansættelsen eller i tidspunktet for indregning af gevinst/tab mellem den sikrede post og sikringsinstrumentet. Anvendelse af regnskabsmæssig sikring er i modsætning til i dag frivillig, men opfyldelsen af en række kriterier skal i så fald dokumenteres på forhånd, herunder krav om skriftlig dokumentation af sikringsforhold og effektivitetsberegninger.

Behovet for regnskabsmæssig sikring i kreditinstitutter vedrører i praksis typisk sikring af renterisici på udlån, indlån og gæld ved anvendelse af renteswaps eller andre afledte finansielle instrumenter. Udlån, indlån og gæld måles typisk til amortiseret kostpris, mens renteswaps måles til dagsværdi, hvorfor der således regnskabsmæssigt er en asymmetri.

Ved sikring af renterisici vedrørende fastforrentede aktiver eller forpligtelser indregnes ændringer i sikringsinstrumentets dagsværdi i resultatopgørelsen efter de almindelige regler. Det sikrede aktiv eller forpligtelse værdireguleres ligeledes i resultatopgørelsen. Dette medfører, at der indregnes et tab eller gevinst, der såfremt sikringen er effektiv, modsvarer værdiregulering af sikringsinstrumentet. Der er ikke tale om generel dagsværdiregulering af det sikrede aktiv eller forpligtelse, men alene en værdiregulering for så vidt angår den sikrede risiko.

Ved større porteføljer med en vis udskiftning er det vor opfattelse, at reglerne for regnskabsmæssig sikring af dagsværdier giver store praktiske udfordringer i relation til dokumentation af effektivitet samt

identifikation og korrekt håndtering af nye og ophørte sikringsforhold.

Indbyggede afledte finansielle instrumenter

Med henblik på at sikre ensartet behandling af forskellige finansielle instrumenter uanset den formelle form, hvorunder instrumentet er indgået, kræves det i IAS 39, at afledte finansielle instrumenter, der er indbygget i en anden kontrakt (hovedkontrakten), under visse omstændigheder skal udskilles og behandles særskilt, dvs. måles til dagsværdi som et fritstående afledt finansielt instrument. Dette er krævet såfremt:

- det afledte finansielle instruments økonomiske karakteristika og risici ikke er nært forbundet med de tilsvarende for hovedkontrakten,
- det som enkeltstående instrument opfylder definitionen på (ligner) et fritstående afledt finansielt instrument, og
- den sammensatte kontrakt ikke måles til dagsværdi med værdireguleringer ført i resultatopgørelsen (særskilt behandling vil i dette tilfælde medføre samme resultat).

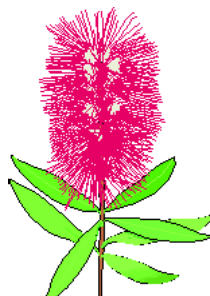
Regnskabsbekendtgørelsen omtaler ikke direkte behandlingen af indbyggede afledte finansielle instrumenter, men da regnskabsbekendtgørelsen skal fortolkes ud fra IFRS må det antages, at sådanne instrumenter skal udskilles og behandles særskilt i overensstemmelse med IAS 39, såfremt dette er væsentligt.

Indskud i pensionspuljer kan betragtes som et indlån med et indbygget afledt finansielt instrument, i form af indeksering af afkast/tilbagebetalingsbeløb i forhold til afkast og værdiændringer på visse aktiver. Reguleringen af indskud i pensionspuljer med det opgjorte afkast af pensionspuljeaktiverne i perioden svarer til behandlingen under IAS 39 som en indlånskontrakt, der måles til amortiseret kostpris, med et indbygget afledt finansielt instrument, der måles til dagsværdi.

Oversigt over væsentlige ændringer

Regnskabspost/-område	Fra og med 2005 (Baseret på EU-godkendte IFRS)	Før 2005 (Baseret på EU direktiver)
Indregning af gebyrer, stiftelsesprovisioner og omkostninger vedrørende udlån, indlån og låneoptagelse	Indregnes i balancen sammen med det pågældende aktiv eller forpligtelse og resultatføres over instrumentets løbetid som en del af den effektive rente.	Indregnes som udgangspunkt ved afholdelsen.
Nedskrivning af udlån og hensættelse til tab på garantier	Detaljerede regler baseret på IAS 39. Nedskrivning af udlån kun tilladt for indtrådte ikke konstaterede tab, hvor der er objektiv indikation. Krav om diskontering af forventede betalingsstrømme.	Hensættelse på engagementer foretages, når der foreligger en sandsynliggjort risiko. Ikke eksplicit krav om diskontering.
Regnskabsmæssig sikring	Detaljerede regler baseret på IAS 39. Mulighed for såvel dagsværdisikring som sikring af pengestrømme. Sikringsinstrumenter skal altid indregnes og måles i balancen til dagsværdi.	Overordnede regler for sikring af fastforrentede aktiver og passiver. Sikrede poster og sikringsinstrumenter undlades kursreguleret. Krav om nedskrivning af fastforrentede aktiver, hvor forrentningen er lavere end den aktuelle markedsrente.
Ejendomme	Alle ejendomme måles til dagsværdi. For domicilejendomme foretages afskrivning over resultatopgørelsen, og opskrivninger føres direkte på egenkapitalen.	Ejendomme måles som udgangspunkt til kostpris med fradrag af af- og nedskrivninger. Beregnet husleje af egne ejendomme indregnes i resultatopgørelsen som en indtægt og en tilsvarende omkostning.
Leasing	Leasingkontrakter opdeles i operationelle og finansielle leasingkontrakter ud fra kontakternes reelle indhold og behandles i overensstemmelse hermed.	Leasingkontrakter, hvor pengeinstituttet er leasinggiver, behandles som udgangspunkt som udlån.
Egne aktier og egne gældsbeviser	Egne aktier og egne gældsbeviser indregnes ikke som aktiver, men betragtes regnskabsmæssigt som henholdsvis kapitalnedsættelse og indfrielse af gæld.	Egne aktier og egne gældsbeviser indregnes som aktiver, bortset fra egne aktier, der er erhvervet med henblik på nedsættelse af aktiekapitalen.

Regnskabspost/-område	Fra og med 2005 (Baseret på EU-godkendte IFRS)	Før 2005 (Baseret på EU direktiver)
Udbytte	Udbytte til virksomhedens aktionærer indregnes først som forpligtelse når dette er endeligt vedtaget og deklareret. Der oplyses herom i tilknytning til egenkapitalen.	Udbytte afsættes som forpligtelse i balancen ultimo det år udbyttet vedrører.
Dattervirksomheder og konsolidering	Dattervirksomheder og andre virksomheder, hvori virksomheden har bestemmende indflydelse, skal indgå i konsolideringen. Virksomheder, der søges afhændet, konsolideres summarisk i særskilte linier. Visse underkoncerner kan undlade at udarbejde koncernregnskab.	Dattervirksomheder skal indgå i konsolideringen med undtagelse af: <ul style="list-style-type: none"> • Overtagne virksomheder i forbindelse med nødlidende engagementer • Virksomheder med væsentligt forskellige aktiviteter kan holdes ude fra konsolidering.
Goodwill	Goodwill aktiveres og nedskrives eventuelt baseret på nedskrivningstest, der foretages ved hver regnskabsaflæggelse. Der foretages ikke systematisk afskrivning.	Goodwill aktiveres og afskrives over den forventede økonomiske levetid.
Udlån og udstedte obligationer i real-kreditvirksomheder	Såvel udlån som udstedte obligationer måles til dagsværdier.	Såvel udlån som udstedte obligationer måles til nominelle værdier.

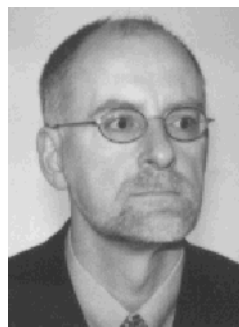


Ny regnskabsbekendtgørelse for danske forsikringsvirksomheder – Del 1

"Dette er første del af artiklen 'Ny regnskabsbekendtgørelse - forsikringsselskaber', hvilket omfatter både skadeforsikring og livsforsikring.

Denne del indeholder generelle bestemmelser og fællesbestemmelser. I næste nummer kommer der beskrivelser af de særlige bestemmelser for skadeforsikring og livsforsikring samt aflæggelse af koncernregnskab."

Af statsautoriseret revisor Leif Zilmer og statsautoriseret revisor Birger Berg Nielsen, Deloitte



Leif Zilmer



Birger Berg Nielsen

0. Indledning

De nye regnskabsregler for forsikringsvirksomheder (Regnskabsbekendtgørelsen) udspringer af EU-forordning nr. 1606/2002, hvorefter børsnoterede virksomheder med virkning fra 1. januar 2005 skal aflægge koncernregnskab efter IAS/IFRS-regnskabsstandarder, udstedt af International Accounting Standards Board (IASB) og godkendt af EU-kommissionen. Forordningen muliggør, at medlemslandene kan tillade eller kræve, at andre virksomheder skal efterleve de godkendte standarder i deres regnskabsaflæggelse. Finanstilsynet har derfor besluttet, at de danske regnskabsregler for finansielle virksomheder skal være forenelige med IFRS.

Af hensyn til sikring af sammenlignelighed mellem danske forsikringsvirksomheder indeholder Regnskabsbekendtgørelsen alene én mulighed i de tilfælde, hvor IFRS giver mulighed for valg mellem forskellige regnskabsmetoder. På forsikringsbranchens anmodning er der en bevidst undtagelse fra forenelighed med IFRS, nemlig måling af dat-

tervirksomheder til indre værdi. I forbindelse med det opfølgende arbejde forventes endvidere foretaget en fravigelse for så vidt angår reglerne for udskudt skat af sikkerhedsfonde. Herudover indeholder Regnskabsbekendtgørelsen ikke alle noteoplysningskrav i henhold til IFRS.

Formålet med Regnskabsbekendtgørelsen er, at årsrapporterne kan aflægges med udgangspunkt heri uden at skulle søge yderligere støtte i de internationale regnskabsstandarder, med mindre der opstår tvivlsspørgsmål, eller en regnskabspost ikke omhandles af Regnskabsbekendtgørelsen. Finanstilsynet understreger dog i denne forbindelse, at forsikringsvirksomheder, der ønsker at betegne deres regnskaber som aflagt efter IFRS, må sikre sig denne overholdelse ved at anvende standarderne direkte.

Regnskabsbekendtgørelsens definition af en forsikringskontrakt og oplysningskravene vedrørende forsikringskontrakter tager udgangspunkt i den internationale regnskabsstandard for forsikringskontrakter (IFRS 4). IASBs anden fase med udvikling af en egentlig regnskabsstandard for forsikringskontrakter har lange udsigter, men der forventes et såkaldt "discussionspaper" i 2006, men der er endnu ikke sat endelig tid på, hvornår en endelig standard bliver udstedt.

1. Generelle bestemmelser

De overordnede krav til regnskabsaflæggelse for forsikringsvirksomheder fremgår fremover af Lov om Finansiell virksomhed (FIL), kapitel 13, mens detailreglerne i Regnskabsbekendtgørelsen erstatter de 3 tidligere regnskabsbekendtgørelser for henholdsvis skadesforsikring, livs- og pensionsforsikring samt koncernregnskabet. Regnskabsbekendtgørelsen gennemfører de tilpasninger af begrebsapparatet mv., der for andre virksomheder er indført med den nye årsregnskabslov. Finanstilsynet har herudover som noget nyt udarbejdet bemærkninger, der uddyber og forklarer Regnskabsbekendtgørelsen.

Regnskabsbekendtgørelsen gælder for årsrapporten og halvårsrapporten. Hvis en forsikringsvirksomhed aflægger et regnskab, som ikke er en årsrapport eller halvårsrapport efter Regnskabsbekendtgørelsen eller internationale regnskabsregler, skal det fremstå i form og indhold, for eksempel benævnt "Internt regnskab", så det ikke kan forveksles med en års- og/eller halvårsrapport.

Regnskabsbekendtgørelsen finder anvendelse på regnskabsår, der begynder den 1. januar 2005 eller senere. Der skal tages udgangspunkt i en åbningsbalance pr. 1. januar 2004 med aktiver og forpligtelser indregnet og målt efter de nye regler, men denne åbningsbalance behøver ikke at offentliggøres. Overgangsreglerne kræver, at der i halvårsrapporten oplyses om de ændringer til indregning og måling, der er foretaget til balancen ved udgangen af 2004. Forsikringsvirksomhederne kan vælge, at reglerne om indregning og måling af finansielle aktiver og forpligtelser, forsikringsforpligtelser og -aktiver samt regnskabsmæssig sikring finder anvendelse første gang for åbningsbalancen pr. 1. januar 2005. Sammenligningstal for 2004 for disse poster skal i så fald udarbejdes i overensstemmelse med den hidtil anvendte regnskabspraksis.

Nye ændringer i FIL giver finansielle virksomheder og finansielle holdingvirksomheder, der ikke er børsnoterede samt børsnoterede finansielle virksomheder, der ikke skal aflægge koncernregnskab, mulighed for at vælge at aflægge årsrapport efter IFRS (godkendt af EU-kommissionen) eller efter danske regnskabsregler for finansielle virksomheder.

Forsikringsvirksomheder, der aflægger årsrapport efter IFRS, er stadig omfattet af den del af oplysningskravene i Regnskabsbekendtgørelsen, der ikke er reguleret af de internationale regnskabsstandarder, herunder bestemmelser om ledelsesberetning, supplerende beretninger, revision, indsendelsesbestemmelser, oplysningskrav fra International Association of Insurance Supervisors (IAIS) mv. Endvidere skal disse virksomheder give oplysninger om forskelle i resultat og egenkapital i henhold til IFRS sammenlignet med, hvis regnskabet var udarbejdet efter Regnskabsbekendtgørelsen.

Årsrapporter, der første gang aflægges efter Regnskabsbekendtgørelsen, skal som omtalt tage sit udgangspunkt i en ny åbningsbalance pr. 1. januar 2004. Dette betyder, at ændringer som følge af overgangen behandles som praksisændringer med regulering på balancen. Overgang til måling til lukkekurs på balancedagen (§ 50) fra den tidligere regel om at anvende sidste handelsdags gennemsnitskurs skal behandles som ændring i regnskabsmæssigt skøn. Ligeledes skal ændring fra diskontering med fast rente til diskontering med rentekurve behandles som ændring i regnskabs-

mæssigt skøn, mens ændring fra ingen diskontering til diskontering er ændring af regnskabspraksis.

Nedenstående gennemgang fokuserer først og fremmest på nye og ændrede regler i forhold til eksisterende regnskabsregelsæt. Da Regnskabsbekendtgørelsen står foran sin implementering, kan vores fortolkninger heraf ikke tage udgangspunkt i en eksisterende praksis, og fremtidig praksis kan føre til andre fortolkninger, end dem vi har anlagt i vores nedenstående gennemgang. Endvidere er der i perioden fra Regnskabsbekendtgørelsen blev vedtaget og frem til nu pågået et arbejde med bekendtgørelsen, der vil føre til en del præciseringer og uddybende bemærkninger, som forventes indført med virkning fra 1. januar 2005. Dette vil i den endelige Regnskabsbekendtgørelse kunne medføre visse justeringer i de nedenfor anførte paragrafhenvvisninger.

2. Fælles bestemmelser

2.1 Definition af en forsikringskontrakt

En forsikringskontrakt defineres som: ”En kontrakt, hvorefter en part (forsikringsvirksomheden) påtager sig betydelig forsikringsrisiko fra en anden part (forsikringstageren) ved at indvillige i at kompensere forsikringstageren, hvis en specificeret uvis fremtidig begivenhed (forsikringsbegivenheden) har en ugunstig virkning for forsikringstageren.”

Denne definition vil medføre, at visse forsikringspolicer vil skulle kategoriseres som investeringskontrakter og ikke forsikringskontrakter. Investeringskontrakter uden ret til bonus er således eksempel på kontakter, hvor præmieindbetalingen ikke skal indregnes i bruttopræmieindtægten, men skal posteres direkte på balancen.

2.2 Balancen

2.2.1 Finansielle instrumenter

I overensstemmelse med IFRS omfatter Regnskabsbekendtgørelsens definition af *Finansielle instrumenter* såvel værdipapirer som afledte finansielle instrumenter. Der er ifølge IAS 39 mulighed for anden indregning og måling i forbindelse med investeringskategorierne *hold til udløb* og *disponibel for salg*. Disse muligheder er udelukket i Regnskabsbekendtgørelsen.

2.2.1.1 Børsnoterede finansielle instrumenter

Indregning og måling

Udgangspunktet er som tidligere, at børsnoterede værdipapirer og afledte finansielle instrumenter måles til dagsværdi. Der er således ikke særskilte eller nye regler for afledte finansielle instrumenter, men enkelte præciseringer og ændringer sammenlignet med de tidligere regnskabsbekendtgørelser.

Indregning

Forsikringsvirksomheden kan på en ensartet måde vælge at indregne og ophøre med at indregne samtlige køb og salg på handelsdatoen eller afregningsdatoen (§ 44). Anvendes afregningsdatoen skal ændringer af værdien af det erhvervede eller solgte aktiv i perioden mellem handelsdatoen og afregningsdatoen indregnes som et finansielt aktiv eller forpligtelse. Der skal gives oplysning om den anvendte metode.

Anvendes handelsdatoen vil balancen, sammenlignet med indregning på afregningsdatoen, blive ”oppustet” med de aktiver, der er handlet før balancedagen, men først afregnes i ny regnskabsperiode. Anvendes afregningsdatoen skal ændringer i værdien mellem handelsdatoen og afregningsdatoen indregnes som et aktiv eller en forpligtelse, svarende til de nuværende regler om uafviklede handlinger.

Overdrages et finansielt aktiv på en sådan måde, at virksomheden i væsentligt omfang bevarer risikoen og adgangen til afkast (betalingsstrømme) forbundet med aktivet, skal dette bibeholdes i balancen. Hermed indregnes en finansiell forpligtelse svarende til den betaling, der er modtaget i forbindelse med overdragelsen (Repo-forretninger).

Måling

Finansielle aktiver skal ved første indregning måles til dagsværdi (§ 46). Dette medfører, at alle handelsomkostninger skal udgiftsføres i resultatopgørelsen i forbindelse med en købs- eller salgstransaktion, formentlig i posten *Omkostninger ifm. investeringsvirksomhed*.

Såfremt der handles til en kurs inkl. omkostninger (kursskæring), er det vores vurdering, at denne ud fra et praktisk synspunkt kan sættes lig dagsværdien. En udskillelse af omkostningselementet vil formentlig ikke være praktisk muligt. Det er vores opfattelse, at dette synspunkt deles af Finanstilsynet, og er i overensstemmelse med IAS 39, når en

opdeling ikke er mulig og/eller forbundet med et uforholdsmæssigt stort praktisk arbejde. Regnskabsmæssigt sker alene en omfordeling mellem kursregulering og investeringsomkostninger, mens investeringsafkast i alt ikke ændres.

Måling til dagsværdi sker til officielt noterede kurser, men til *lukkekurs* modsat den hidtidige anvendelse af *gennemsnitspriser* (§ 50). Hvis lukkekursen ikke udtrykker den reelle værdi på grund af manglende eller utilstrækkelig handel i tiden op til balancedagen, skal virksomheden fastsætte en dagsværdi udfra almindeligt anerkendte prisfastsættelsesmetoder, jf. nedenfor. For så vidt angår sammenligningstal kræves ikke, at lukkekurser fra tidligere perioder fremfindes, jf. at der er tale om ændring i regnskabsmæssigt skøn.

Finansielle aktiver skal efter første indregning løbende reguleres til dagsværdi. Afledte finansielle instrumenter, der på balancetidspunktet er aktiver eller forpligtelser, skal reguleres til dagsværdi. Der er som hidtil ikke særlige bestemmelser om præsentationen af afledte finansielle instrumenter i den finansielle rapportering.

Dagsværdien for udtrukne børsnoterede obligationer er nutidsværdien af obligationerne. Sædvanligvis vil der ikke være behov for at diskontere, da effekten forventelig vil være uvæsentlig. Ved objektiv indikation for værdiforringelse af unoterede kapitalandele skal ske diskontering af værdien af de fremtidige betalinger med den gældende markedsrente for lignende finansielle aktiver (§ 47). Tilsvarende gør sig gældende for udtrukne obligationer.

Ved matchende positioner af aktiver og forpligtelser kan middellkurser anvendes som grundlag for opgørelsen af dagsværdien af den matchende position, og købs- og salgspriser anvendes på den åbne nettoposition (§ 50).

2.2.1.2 Unoterede investeringsaktiver

For finansielle instrumenter, der ikke er noteret på en børs, eller for hvilke der ikke forefindes en børskurs, der afspejler instrumentets dagsværdi, fastlægges dagsværdien ved hjælp af en teknik, der har til formål at fastlægge den transaktionspris, som ville fremkomme i en handel på målingstidspunktet mellem uafhængige parter, der anlægger normale forretningsmæssige betragtninger.

Målemetoden skal (§ 51):

1. ”inddrage alle faktorer, herunder observerbare, aktuelle markedsdata, som må antages at influere på dagsværdien, og som markedsdeltagere må antages at ville tage i betragtning ved en prisfastsættelse af det pågældende finansielle instrument, og
2. være i overensstemmelse med almindeligt anerkendte metoder for prisfastsættelse af finansielle instrumenter.”

Unoterede kapitalandele skal dog måles til kostpris med fradrag af nedskrivninger, hvis dagsværdien ikke kan måles pålideligt (§ 47). Tilsvarende gælder for afledte finansielle instrumenter baseret på sådanne kapitalandele. Der er tale om en undtagelsesregel, og de tidligere regler om måling, der ofte tog udgangspunkt i indre værdi, kan ikke ukritisk anvendes fremover, med mindre der, som for eksempel i *funds of funds*, er sket måling af enkeltinvesteringer i overensstemmelse med § 51. Det bemærkes, at der skal ske nedskrivning til under kostpris, hvis der er en objektiv indikation for værdiforringelse. Det kan her undre, at der efterfølgende ikke må ske tilbageføring af en sådan nedskrivning, da såvel kostprisen som den nedskrevne værdi efter vores opfattelse er et substitut for dagsværdien.

2.2.1.3 Notekrav investeringsaktiver

Notekrav om oplysning af anskaffelsespriser på investeringsaktiver udgår. For finansielle instrumenter skal gives en række oplysninger om betingelser og usikkerheder mv. (§ 92).

Der skal gives en række supplerende oplysninger vedrørende regnskabsmæssig sikring (§§ 79 og 105).

Kursregulering, inklusive valutakursregulering, specificeres i en note opdelt på kategorier af investeringsaktiver, men investeringsafkast skal ikke længere opdeles i realiseret og urealiseret.

2.2.1.4 Valuta

Valutakursregulering af investeringsaktiver indgår i linien *Kursregulering*. Primoregulering af tilknyttede/associerede virksomheder posteres direkte på egenkapitalen.

Regnskabsbekendtgørelsen introducerer begrebet den funktionelle valuta, det vil sige den valuta, som væsentligst anvendes i de økonomiske omgi-

velser som virksomheden opererer i (§ 42). Den funktionelle valuta vil for danske forsikringsvirksomheder som udgangspunkt være DKK. Monetære poster i en anden valuta end virksomhedens funktionelle valuta omregnes til den funktionelle valuta efter lukkekursen på valutaen på balancedagen.

Præsentationsvalutaen er derimod den valuta, hvori regnskabet præsenteres. Vælges en anden præsentationsvaluta end DKK, for eksempel EURO, posteres valutakursregulering ved omregning fra funktionel valuta til præsentationsvaluta på egenkapitalen.

2.2.1.5 Regnskabsmæssig sikring

Regnskabsbekendtgørelsen indfører regler om regnskabsmæssig sikring (hedge accounting). I særlige tilfælde vil der ved sikring skulle ske postering direkte på egenkapitalen, for eksempel ved sikring af fremtidige betalingsstrømme eller valutasikring af nettoinvesteringen i en udenlandsk enhed.

2.2.2 Ejendomme

I overensstemmelse med de internationale regnskabsregler skelnes mellem investeringsejendomme og domicilejendomme (grunde og bygninger, der anvendes til virksomhedens egen drift).

Investeringsejendomme måles til dagsværdi og værdireguleringer sker i resultatopgørelsen. Der er introduceret en ny beregningsmetode (bilag 7) til Regnskabsbekendtgørelsen således, at der for hver enkelt ejendom kan vælges mellem en pengestrømsmetode (*discounted cash flows*, DCF-metoden) og en afkast-metode (den hidtil gældende metode).

Domicilejendomme skal omvurderes så hyppigt, at den regnskabsmæssige værdi ikke afviger væsentligt fra dagsværdien. Værdireguleringer sker direkte på en opskrivningshenlæggelse under egenkapitalen (§ 58). Det bemærkes, at dette medfører, at opskrivning nu også skal bindes i livsforsikringsvirksomheder, dog alene for den del af opskrivningen, der ligger ud over dagsværdien den 31. december 2003 (§ 147). Det fremstår ikke klart, om den del heraf, der i liv og pension via egenkapitalen overføres til de forsikringsmæssige hensættelser kan/skal modregnes i selve opskrivningshenlæggelsen (§ 83, stk. 2, *shadow accounting*).

Skadesforsikringsvirksomheder har hidtil skullet binde alle ejendomsopskrivninger, mens de nye bindingsregler alene gælder for domicilejendomme (§§ 58 og 147).

Domicilejendommens opskrevne værdi afskrives via resultatopgørelsen under hensyn til økonomisk levetid og terminalværdi. Disse afskrivninger indgår under *forsikringsmæssige driftsomkostninger*. Der indregnes ikke længere et beløb som egen leje af domicilejendommen. Ved opgørelsen af nøgletal og kontribution indgår fortsat begrebet egen leje og afskrivninger omposteres til ejendommens drift.

Der skal ikke længere ske oplysning om den offentlige ejendomsværdi, og som noget nyt skal oplyses, hvorvidt der har været eksterne eksperter involveret i målingen af investerings- og domicilejendomme.

2.2.3 Kapitalandele i dattervirksomheder

Andele i dattervirksomheder og associerede virksomheder indregnes og måles til virksomhedernes indre værdi, opgjort efter den regnskabsaflæggende virksomheds egen regnskabspraksis. Dette er ikke nyt, men der har været megen debat herom. De tidligere regler for skadesforsikringsvirksomheder om henlæggelse på reserve for nettoopskrivning efter indre værdis metode er videreført (§ 53).

Hvis ovennævnte investeringer alene er midlertidige gælder dog, at de skal måles til den laveste værdi af regnskabsmæssige værdi og dagsværdi med fradrag af omkostninger ved salg (§ 54).

2.2.4 Øvrige aktiver

Der er sket en del øvrige ændringer, som pladsen ikke tillader os at gå i detaljer med:

- Egne aktier kan ikke længere aktiveres og tilsvarende bortfalder reserve for egne aktier (§ 52)
- Immaterielle aktiver skal opføres i balancen, når visse betingelser er opfyldt (§ 60)
- Goodwill skal ikke længere afskrives, men testes for værdiforringelse (§§ 142 og 147, stk. 4)
- Rettigheder under en genforsikringskontrakt kan ikke længere modregnes i forsikringsmæssige hensættelser, men skal opføres som forsikringsaktiv (§ 71)
- Der er indført en aktivpost for midlertidigt overtagne aktiver (§ 10)
- Udskudte skatteaktiver skal opføres i en særskilt linie (§ 76)
- Indregning og måling af finansiel leasing præciseres (§ 62)

- Udlån og tilgodehavender måles til amortiseret kost (§ 49)

2.2.5 Passiver

2.2.5.1 Forsikringsmæssige hensættelser

Forsikringsforpligtigelser skal indregnes i balancen fra det tidspunkt, hvor forsikringsrisikoen overgår til virksomheden og skal fjernes fra balancen, når kontrakten er opfyldt, ophævet eller udløbet (§§ 63 og 64). Dette medfører, at der ikke i balancen kan være indregnet forsikringsmæssige forpligtigelser, som ikke er dedikeret til forsikringskontrakter, som enten er i kraft eller har været i kraft.

Forsikringsforpligtigelser skal være opgjort tilstrækkelige til at dække de forsikringsmæssige forpligtigelser, men må ikke være større end nødvendige (§ 65). Dette følger af de generelle regnskabsprincipper i FIL, hvor begrebet forsigtighed er erstattet med neutralitet, hvor enhver værdiændring skal vises, uanset indvirkningen på egenkapital og resultatopgørelse (FIL § 188). De danske regler tillader ikke en "overdreven" forsigtighed (prudence), som det i henhold til IFRS 4 er muligt at opretholde, men ikke indføre. Dette er et eksempel på, at Finanstilsynets regler skal overholde IFRS, men også regnskabsdirektiverne, der foreskriver, at hensættelser ikke må være højere end nødvendigt. Forsikringsvirksomhedens opgørelse af de forsikringsmæssige hensættelser skal således være baseret på en realistisk vurdering af de forventede fremtidige udbetalinger, og må ikke indeholde sikkerhedsmarginer, som ikke er statistisk underbygget.

2.2.5.2 Finansielle forpligtigelser

Finansielle forpligtigelser skal efter første indregning løbende måles til amortiseret kost (§ 48). Adgangen til at måle til dagsværdi er fjernet i den EU-godkendte IAS 39 (foreløbig carve out). Dette gælder ikke afledte finansielle instrumenter, der på balancetidspunktet er forpligtigelser og måles til dagsværdi.

Som følge af de seneste ændringer omkring Fair Value Option (FVO) pågår der p.t. drøftelser om det i højere grad end ovenfor beskrevet, også efter Regnskabsbekendtgørelsen, bør være muligt at anvende "Fair Value" vedrørende forpligtigelser.

2.2.5.3 Hensatte forpligtigelser

Disse omfatter blandt andet garantier og andre forpligtigelser, der er uvisse med hensyn til størrelse og tidspunkt for afvikling, og indregnes som hensatte forpligtigelser, når det er sandsynligt, der vil ske et

træk på virksomhedens økonomiske ressourcer, som kan måles pålideligt.

Måling sker til nutidsværdien ved anvendelse af en rentekurve (bilag 8).

2.2.5.4 Øvrige passiver

Her kan nævnes, at der er indført bestemmelser for aktiebaseret vederlæggelse (§ 75) samt, at der er præciseret regler om specifikation af årets bevægelser i egenkapitalen (§ 39). For ansvarlig lånekapital skal der nu gives en række særskilte oplysninger (§ 103).

2.2.5.5 Udskudt skat

Det har tidligere været et krav, at såvel skatteaktiver som skattepassiver diskonteres, men IAS 12 tillader ikke diskontering af skat, og Regnskabsbekendtgørelsen er ændret tilsvarende (§ 76).

Det skal oplyses, om der er henlagt til sikkerhedsfond af ubeskattede midler (§ 124). Regnskabsbekendtgørelsen indeholder dermed ikke et krav om afsættelse af udskudt skat på sikkerhedsfonde, men alene krav om noteoplysning herom.

2.3 Resultatopgørelsen

2.3.1 Investeringsafkast

Som en opstillingsmæssig ændring samles afkast af investeringer i én gruppe i regnskabet, *Investeringsafkast i alt*. Der er alene tale om opstillingsmæssige forskelle i forhold til tidligere regler, og ikke tale om, at det samlede afkast ændres. Vi fokuserer nedenfor på de områder, hvor der er sket ændringer.

Kursregulering

Under denne post præsenteres såvel realiserede som urealiserede gevinster og tab, herunder valutakursregulering. I de tidligere regnskabsbekendtgørelser skete en opdeling både i gevinst og tab samt i urealiseret og realiseret. Denne opdeling er ikke længere krævet.

Herudover er valutakursregulering er ikke længere en selvstændig linie, men indgår under *Kursregulering* (§ 22), og skal af hensyn til et notekrav om opdeling af kursreguleringer på de enkelte investeringsaktiver registreres for hver enkelt af disse.

2.3.2 Resultatopgørelsen i øvrigt

Der er en del præciseringer, blandt andet kan nævnes, at indirekte skadesbehandlingsomkostninger i skadesforsikring flyttes fra administrati-

onsomkostninger til udbetalte erstatninger, samt at de tidligere regler om at indirekte forretning kunne bogføres et år forskudt ikke er videreført i den nye Regnskabsbekendtgørelse.

Ekstraordinære poster er udgået som en konsekvens af tilpasningen til IFRS.

Notekrav til resultatopgørelsen

Der skal gives en række noteoplysninger. Disse fremgår for henholdsvis skades- og livsforsikring nedenfor under afsnittene herom.

Under fællesbestemmelser kan som noget nyt særlig nævnes, at der skal gives oplysning om de væsentligste skatteomkostnings- og skatteindtægtslementer, herunder blandt andet en skatteafstemning og/eller en forklaring af den effektive skatteprocent (§ 109).

2.4 Anvendt regnskabspraksis og oplysningskrav

Regnskabsbekendtgørelsen stiller større krav end hidtil til forsikringsvirksomhedernes oplysninger om anvendt regnskabspraksis. Beskrivelsen af anvendt regnskabspraksis skal i højere grad være en virksomhedsspecifik beskrivelse af de metoder og forudsætninger, der er anvendt for at opgøre de forsikringsmæssige hensættelser mv.

Der skal gives oplysninger om:

- De målingsmetoder der anvendes for de enkelte poster
- Hvis diskontering anvendes skal den anvendte metode oplyses
- De vigtigste forudsætninger og skøn, som er anvendt til måling af posterne
- Processen som anvendes til at bestemme de forudsætninger, der har størst effekt på målingen af posterne
- Signifikante korrelationer mellem forskellige forudsætninger
- Beregningsmetode, hvis beløbet i en post i årsrapporten er fremkommet ved en fordelingsberegning
- Hvordan beregningsmetoden eventuelt er ændret i forhold til det foregående regnskabsår, hvis dette er tilfældet, og med angivelse af ændringens betydning for årsrapportens enkelte poster og sammenligneligheden med det tilsvarende beløb for det foregående regnskabsår

Herudover skal der nu ske en beskrivelse af såvel virksomhedens finansielle risici som forsikringsrisici samt politikker og mål for styringen af disse risici. Bestemmelsen er ny og følger af oplysningskravene i IFRS 4.

Kravet til indholdet til ledelsens beretning er tilpasset kravene i Årsregnskabsloven.

Endelig skal nævnes, at også skadesforsikringsvirksomheder fremover skal give skematiske oplysninger om følsomhed overfor risici (*Finanstilsynets røde lys*), mens kravene til specifikation af aktiver og deres afkast ikke gælder skadesforsikringsvirksomheder (§§ 96 og 97 samt bilag 11 til 14).



Intern revision i Finansministeriet

Hvem reviderer egentlig Danmarks største arbejdsplads?

Af Koncernrevisionschef Doris Tranberg Jørgensen, Finansministeriet



Staten er vel nok Danmarks største arbejdsplads med godt 200.000 medarbejdere. Staten løser en række forskelligartede opgaver lige fra forsvar til Det Kongelige Teater og herunder også den politiske ledelse af landet i Folketinget. Statens centrale

administration er opbygget og organiseret omkring en række ministre med hver deres ressortområde. Af hensyn til den politiske styring og prioritering foregår budgettering og regnskabsaflæggelse efter særlige regler i den statslige sektor. Således må ingen indtægt oppebæres eller udgift afholdes uden den fornødne lovmæssige hjemmel i primært årets Finanslov og evt. tillægsbevillingslove, aktstykker mv.

Der aflægges regnskab en gang årligt i form af statsregnskabet. Herudover har staten også indført aflæggelse af årsrapporter for alle statslige enheder der har en resultatkontrakt med sin minister – det vil primært sige alle styrelser og lignende enheder. Statens regnskaber omfatter ca. 425 institutioner, fx departementer, styrelser og universiteter.

Revision af statens regnskaber og administration forstås af Rigsrevisionen. Rigsrevisionen er en uafhængig institution under Folketinget, hvilket vil sige, at bevillingen gives af Folketinget, men at Rigsrevisionen selv bestemmer, hvordan revisionen udføres og rapporteres. Rigsrevisionen undersøger om de statslige regnskaber er rigtige, dvs. uden væsentlige fejl og mangler. Desuden foretages en vurdering af om de penge statens institutioner modtager er anvendt under skyldige økonomiske hensyn.

Rigsrevisionens øverste chef er Rigsrevisor, hvis ansvar og opgaver er beskrevet i Rigsrevisorloven.

Rigsrevisionen rapporterer beretninger og notater til statsrevisorerne. Statsrevisorerne er 6 politikere, der er udpeget af Folketingets partier. De mødes ca. en gang om måneden. Statsrevisorerne er de eneste, der kan bede Rigsrevisionen om at undersøge et område. Det er også statsrevisorerne, som udtaler kritik af ministerier og styrelser på baggrund af Rigsrevisionens beretninger og notater. Det er statsrevisorerne som udtaler sig til pressen og offentligheden om, hvilke initiativer, der bør ske på baggrund af Rigsrevisionens beretninger og notater.

Intern revision i staten

I Rigsrevisorlovens § 9 er der hjemmel til, at Rigsrevisor kan indgå aftale med en minister om udførelse af intern revision inden for ministerområdet – en såkaldt § 9 aftale. I dag er der etableret § 9 aftaler med interne revisionsenheder inden for staten på følgende områder:

- Politi
- Forsvar

- Direktoratet for FødevarerErhverv
- Told og Skat
- Arbejdsmarkedsstyrelsen
- Banedanmark A/S
- Finansministeriet

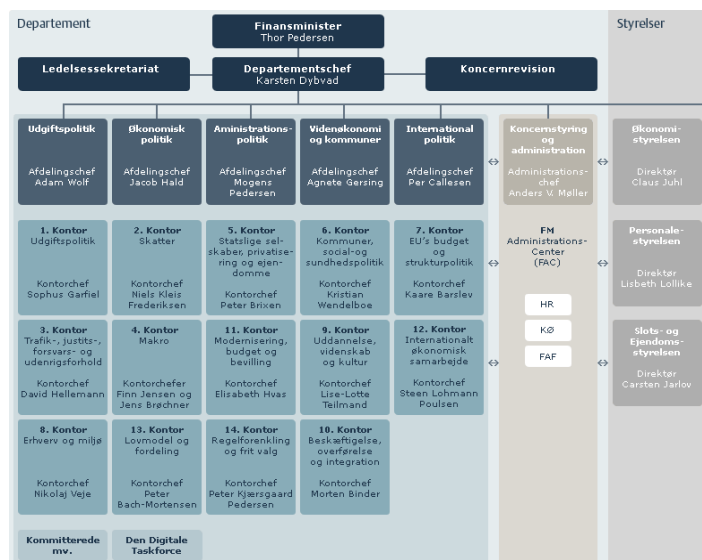
Sidstnævnte er en nyskabelse i staten pr. 1. januar 2005. Nyskabelsen består i, at den interne revision i Finansministeriet er en koncernrevision, der som udgangspunkt omfatter alle de regnskabsområder og aktiviteter, der administreres inden for virksomhederne i Finansministeriet.

Finansministeriets departement er således det eneste departement med intern revision, ligesom selve organiseringen og rapporteringen henhører direkte under departementschefen.

For at perspektivere Koncernrevision i staten gives i de videre afsnit en kort beskrivelse af først Finansministeriet dernæst af Koncernrevision og afslutningsvis gives nogle bud på den fremtidige udvikling af statslig intern revision.

Finansministeriet

Finansministeriets koncern beskæftiger i alt ca. 1000 medarbejdere og er organiseret på følgende måde:



Generelt foregår de regnskabsmæssigt tunge transaktioner i Økonomistyrelsen og Slots- og Ejendomsstyrelsen.

Departementet og styrelserne har følgende mål og missioner:

Overordnet mål: At sikre en sund økonomisk politik samt at bidrage til effektive offentlige institutioner	
Enhed	Mål og mission
Finansministeriets departement	At give finansministeren og regeringen det bedst mulige beslutningsgrundlag for at kunne føre en sund økonomisk politik og sikre effektive offentlige institutioner.
Økonomistyrelsen	At fremme god økonomistyring og effektivitet i staten.
Personalestyrelsen	At varetage statens arbejdsgiverfunktioner og gennemføre de politiske målsætninger på det løn-, pensions-, personale- og ledelsespolitiske område.
Slots- og Ejendomsstyrelsen	At forsyne staten med fremtidssikrede kontorarbejdspladser, samt at bevare og nyttiggøre statens kulturhistoriske slotte og haver i dag og i fremtiden.

Finansministeriets Koncernrevision

Der er en mangeårig tradition for intern revision inden for Finansministeriets område. Således har den tidligere Finansstyrelse nu Økonomistyrelse altid haft en intern revision. Som noget nyt er den interne revision pr. den 1. januar 2005 flyttet ud af styrelsen og over i departementet både fysisk og organisatorisk. Samtidig er enheden udvidet til at bestå af en revisionschef og 7 medarbejdere.

Koncernrevisions mission

Finansministeriets koncernrevision skal gennem sin revision og rådgivning medvirke til:

- Økonomisk effektiv forvaltning i Finansministeriet
- Betyggende administration og regnskabsafklæggelse
- At skabe læring og udføre kontrol med implementeringen af strategiske beslutninger, herunder optimering af økonomistyringen
- At udbygge koncernstyringen

Endvidere er det målet, at etablering af Koncernrevision skal være foregangseksempel for andre ministerier.

Koncernrevisions vision

Det er således visionen, at Koncernrevision kan give Finansministeriets koncern en værktøjskasse til at arbejde systematisk med forståelse af og niveauet for interne kontroller og risikostyring. Visionen er desuden, at dette kendskab - koblet med de teknolo-

giske muligheder - udnyttes til at sikre optimale arbejdsprocesser og omstillingsevne i Finansministeriets koncern.

Organisatorisk placering

Koncernrevision er placeret med organisatorisk reference direkte til Departementschefen. Koncernrevision er uafhængig af koncernen i revisionsfaglige spørgsmål, men er organisatorisk underlagt de samme administrative procedurer mv., som gælder for et kontor i Departementet.

§ 9 aftalen med Rigsrevisionen

Der er for Finansministeriets koncern indgået aftale med Rigsrevisionen om, at langt størsteparten af revisionen udføres af Koncernrevision. Der er primært tre væsentlige undtagelser til aftalen:

- Statsgældsforvaltningen der varetages af Danmarks Nationalbank for Finansministeriet
- Lønrevision (Statens Lønssystem der håndterer løn til alle statens medarbejdere driftsafvikles og udvikles i Økonomistyrelsen)
- Pension (FL § 36 – beregning og udbetaling af pension til alle statstjenestemænd foretages i et system der driftsafvikles og udvikles i Økonomistyrelsen under Personalestyrelsens ansvar)

For disse tre områder er det således ikke Koncernrevision, der udfører revisionen. Alle andre §-områder i Finansloven mv., der henhører under Finansministeriets ressort, eller hvor administrationen af området er henlagt til en af virksomhederne i koncernen, revideres af Koncernrevision. For eksempel håndterer Økonomistyrelsen udbetalinger for bl.a. Fødevareministeriet og Socialministeriet til borgere eller andre myndigheder inden for områder som eksempelvis landbrug, fiskeri og bolig.

Revisionens formål og omfang

Det synlige resultat af Koncernrevisions arbejde er en påtegning på årsrapporterne fra de tre styrelser og Departementet. Således vil det være revisionens formål at sikre betryggende og økonomisk hensigtsmæssig administration af de opgaver og ydelser, der sorteres under de fire virksomheder. Revisionen og påtegningen indgår som direkte grundlag for Rigsrevisionens senere godkendelse af Statsregnskabet. Mere specifikt er revisionens formål at sikre:

- At regnskabet er rigtigt (pålidelighed i regnskabsaflæggelsen)
- At de dispositioner, der er omfattet af regnskabsaflæggelsen, er i overensstemmelse med meddelte bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis (juridisk kritisk revision)
- At der er taget skyldige økonomiske hensyn ved forvaltningen af de midler og driften af de virksomheder, der er omfattet af regnskabet. (forvaltningsrevision)

Revisionen gennemføres således med primært fokus på intern kontrol og risikostyring omkring de processer, der skaber transaktioner i regnskabet. Selvom revisionsopgaven i § 9 primært relaterer sig til regnskabsaflæggelsen er det dog ligeledes Koncernrevisions ansvar at vurdere og revidere ud fra et bredere fokus på også de forretningsmæssig kritiske systemer og processer, uagtet at de ikke direkte medfører transaktioner i regnskabet.

Revisionen tilrettelægges og udføres efter de almindelige principper i god revisionskik dog suppleret med de særlige forhold der karakteriserer god offentlig revisionskik. Den primære forskel på de to begreber er fokus på lovlighed (juridisk kritisk revision) og forvaltningsrevisionen (at der er taget skyldige økonomiske hensyn), men også ved eksempelvis bedømmelse af væsentlighed og risiko er der en yderligere dimension i begrebet ”politisk risiko”. Denne risiko udmønter sig specielt i udvælgelse af regnskabsområder og transaktioner idet der godt kan være tale om en i sig selv væsentlig post grundet stor offentlig eller politisk bevågenhed.

Revisionens grundlag for at vurdere de iværksatte kontroller omfatter primært ministerieinstruksen, virksomhedsinstrukserne og regnskabsinstrukserne samt de i virksomhederne udarbejdede beskrivelser af procedurer. Finansministeriets effektiviseringsstrategi og herunder mål- og resultatkontrakter samt ledelsesinformation vil ligeledes være væsentlige elementer i revisionens vurdering af virksomhedernes administration i relation til, om den er betryggende og økonomisk hensigtsmæssig. I forhold til mål og resultater vurderes ikke løbende resultatopfølgning, men derimod om der er tilrettelagt en proces, der sikrer løbende registreringer og muliggør løbende resultatopfølgning.

Hvordan foregår rapporteringen?

Rapportering foregår via to medier – konklusionsnotater og beretninger.

Konklusionsnotater

Konklusionsnotater har primært til formål at sikre en hurtig rapportering af revisionens resultat i et omfang der gør det muligt at forstå budskabet og handle på baggrund af revisors anbefalinger. Den ansvarlige for det reviderede område vil altid få revisionens resultater (konklusionsnotater) til kommentering. Forinden konklusionsnotater afgives er evt. tvivlsspørgsmål mellem den ansvarlige for området og revisor afklaret. Ved afgivelse af kritiske konklusionsnotater vil der blive foreslået et møde, hvor revisionen kan uddybe notatet mundtligt og forvaltningsområdet har lejlighed til at stille spørgsmål. Inden for det enkelte forvaltningsområde vil der således være en tæt dialog mellem ansvarlig og revision for at sikre afklaring af tvivlsspørgsmål og afhjælpning af evt. uhenigtsmæssigheder/ikke tilfredsstillende forhold omkring administration af området.

Konklusionsnotater afgives til Departementschefen. Direktøren og den ansvarlige for et område modtager ligeledes alle konklusionsnotater.

Afgivelse af revisionsberetninger

Om den udførte revision afgives der henover året beretninger i takt med revisionens udførelse (oktober og januar). Beretninger stiles til Departementschefen og de skal understøtte Departementets løbende tilsyn med virksomheden inden for ministeriets områder. Formålet med den løbende revision er at sikre valide og relevante styringsinformationer i relation til Finansministeriets strategi. De løbende beretninger vil primært orientere sig mod de reviderede forretningsgange/procedurer og vurdering af ledelsen og styringen på området i relation til de af regnskabet omfattede transaktioner.

Endelig afgives 1 årlig beretning (april), som inkluderer revisionens samlede resultat i relation til statsregnskabet (Finansministeriets områder i Finansloven), og det vil sige, de enkelte enheders årsrapport. Den afsluttende beretning (årsregnskabsberetningen) har primært til formål at kvittere for revisionen af årsregnskabet og dets indhold ved at give en konklusion i en påtegning på regnskabet. For at sikre en god intern fokus og styringsmæssig værdi afgives der en påtegning på Departementets og styrelsernes særskilte årsrapporter.

Revisionen vil følge op på eventuelle bemærkninger og handleplaner fra tidligere beretninger og give en samlet status i forbindelse med den afsluttende beretning. Områder, hvor der er sket en afhjælpning af forholdene, vil således også fremgå af den afsluttende beretning med en kvittering for ændringerne. Fra der er afgivet bemærkning og til der næste gang rapporteres en status – god eller dårlig - går der således maksimalt ét år. Såfremt forholdet er omfattet af en løbende revision tidligere, vil resultatet naturligvis medtages i næstkommende beretning.

Væsentlige forhold rapporteres straks til Departementschefen

Såfremt der konstateres væsentlige forhold (mangelfuld administration i betydeligt omfang (politisk risiko), besvigelser eller anden bevidst omgåelse af lovgivning eller interne spilleregler/forretningsgange mv.), foretages der straks rapportering til Departementschefen.

Koncernrevision laver andet end revision

Som de fleste andre interne revisionsafdelinger udbyder Koncernrevision ligeledes en række assurance og rådgivningsydelser.

Udover det almindelige revisionsarbejde er der mulighed for relativt frit at trække på revisionens kompetencer til andre relevante opgaver:

- Sparring på alle niveauer i relation til spørgsmål vedrørende tilrettelæggelse af procedurer, instrukser, god bogføringsskik, god forvaltnings-skik mv.
- Sparring i relation til interne kontroller og risikostyring
- Ledelsessparring
- Deltagelse i arbejdsgrupper vedr. nye styrings-tiltag – formålet er at sikre betryggende og økonomisk hensigtsmæssig forvaltning.

Herudover kan Departementschefen initiere eller godkende gennemførelse af følgende typer rådgivningsopgaver:

- Udvidet revision – revision af områder, der ikke umiddelbart er udtaget i forbindelse med den planlagte finansielle revision – f.eks. yderligere kasseeftersyn mv.
- Forvaltningsrevision eller særlige analyser med specifikke undersøgelsesformål på udvalgte afgrænsede områder inden for den enkelte virksomhed

- Forvaltningsrevision eller særlige analyser på tværs af virksomhederne i koncernen – f.eks. opfølgning på implementering af strategiske tiltag, styringstiltag mv.

Koncernrevision har en endvidere en selvstændig rolle i udvikling af hjælpeværktøjer til administrationen i relation til eksempelvis afstemninger, vurdering af interne kontroller, risikovurdering af IT-systemer mv.

Status og fremtid...

Finansministeriets Koncernrevision har nu eksisteret i 7 måneder. Der er etableret en internt system for departementets håndtering af revisionens rapporter og herunder opfølgning på de kritiske bemærkninger og anbefalinger der gives. Ligeledes er der etableret en fast møderække med Departementschefen.

Personligt tror jeg intern revision er noget alle virksomheder – også i staten - vil have positivt gavn af. I en tid hvor udviklingen i både opgaver og teknologi går stærkt, og hvor omgivelsernes forventninger og krav til effektivitet i hvert fald ikke falder, er der behov for en funktion, der sikrer ledelsen systematisk indblik i virksomhedens procedurer og kontroller og medvirker til netop metodeudvikling omkring disse forhold.

Afslutningsvis kan jeg så ikke lade være med at hilse udviklingen i COSO II velkommen! Med denne begrebsramme er der nu mulighed for, at virksomheder og revisorer - offentlige som private - arbejder med intern kontrol og risikostyring ud fra de samme aspekter. Det giver mulighed for en meget bred og hidtil uset erfaringsudveksling mellem brancher og deres revisorer.

Tjek ligheden mellem formålet med den offentlige revision og definitionen af intern kontrol i COSO II!

Rigsrevisorlovens § 3 Formålet med offentlig revision er at efterprøve:	Definitionen af intern kontrol ifølge COSO: Intern kontrol er en proces designet til at give rimelig sikkerhed for en organisations opnåelse af mål på tre områder:
- om der er taget skyldige økonomiske hensyn i forvaltningen af de midler og driften af de virksomheder der er omfattet af regnskabet (forvaltningsrevision)	- effektivitet og produktivitet i operations (performance)
- om regnskabet er rigtigt (finansiel revision)	- pålidelig regnskabsaf-læggelse (financial)

- om de dispositioner der er omfattet af regnskabsaflæggelsen er i overensstemmelse med meddelte bevillinger, love og andre forskrifter samt indgåede aftaler og sædvanlig praksis (juridisk kritisk revision)	- overholdelse af lovgivning og øvrig regulering (compliance)
--	---

Lad os gribe denne enestående mulighed for et bredt samarbejde i kredsen af interne revisorer – offentlige som private!

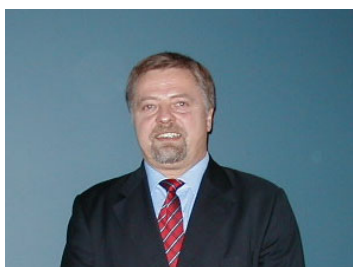
Hvis du vil vide mere så kig på følgende websites:

www.Rigsrevisionen.dk	www.fm.dk
www.oes.dk	www.ses.dk
www.pst.dk	og evt. vedrørende statslig økonomistyring på www.oav.dk



Outsourcing

Af underdirektør Niels Thor Mikkelsen, Danske Bank



Gennem mange år har det været en næsten dagligdags begivenhed, at virksomhedsledelser beslutter sig for at outsource nogle af virksomhedens forretningsprocesser eller dele heraf.

Forretningsmæssigt kan der være mange gode grunde til at outsource, såvel strategiske som rent økonomiske. Blandt de væsentligste grunde nævnes ofte ønsket om at kunne koncentrere sig om kerneforretningen, omkostningsreduktion, frigive ressourcer til andre aktiviteter, få adgang til den bedste kompetence eller faciliteter og dermed forbedre kvaliteten.

Konsekvensen af outsourcing er imidlertid, at leverandørens håndtering af processerne får direkte betydning for bedømmelsen af virksomhedens samlede interne kontroller. Dette er interessant, fordi virksomheden uagtet outsourcing fortsat har ansvaret over for kunder, medarbejdere, aktionærer, myndigheder, samarbejdspartnere og andre interessenter. Pointen er, at ansvaret ikke kan outsources.

Det er derfor vigtigt, at virksomhedsledelsen foretager en nøje risikovurdering af arrangementet, før en beslutning træffes. Niveauet for outsourcing bør afstemmes med virksomhedens politik på området, så det sikres, at outsourcing af de konkrete processer understøtter virksomhedens forretningspolitik, ligesom der bør udarbejdes et afpasset beslutningsgrundlag og ske en afsøgning af markedet.

Vurdering af risici

Revisor skal i henhold til ISA 315 foretage en vurdering af de forretningsmæssige risici i forbindelse med planlægning af revisionsindsatsen. Dette indbefatter også vurdering af de væsentlige outsourcete områder og vurdering af, i hvilket omfang de tilknyttede risici er behørigt afdækket. I det følgende gennemgås derfor de væsentligste generelle risici ved outsourcing.

- Den *strategiske risiko* knytter sig til, at virksomheden og leverandøren har forskellige strategiske mål. Leverandøren er interesseret i at have ensartede procedurer på tværs af kunderne for at sikre høj effektivitet, hvorimod virksomheden er interesseret i, at der i videst muligt omfang tages virksomhedsspecifikke hensyn. Herudover er det vigtigt, at der fortsat fastholdes tilstrækkelig kompetence i virksomheden til at kunne gennemføre en kvalificeret risikoanalyse og opfølgning på leverancernes kvalitet.
- Det er virksomheden, der fortsat skal stå på mål over for kunderne. Ved outsourcing til et fælles Call Center vil en dårlig kundeførelse have direkte negativ effekt på kundens opfattelse af virksomheden. En ringe kvalitet i leverancerne indebærer derfor en *image risiko* over for kunder, samarbejdspartnere m.fl. Det er derfor vigtigt, at der i outsourcing aftalen er fastsat kvalitetsmål, som er synlige, kendte og målbare.
- Virksomheden har en *compliance risiko* over for myndighederne for overholdelse af gældende love for den del af processerne, som er outsourcet.

Bogføringsloven skal fortsat overholdes ved outsourcing af den daglige bogføring eller persondataloven i tilfælde af videregivelse af kundeoplysninger til leverandøren.

- Fejl i den daglige drift vil fortsat kunne ske, selvom der outsources, hvilket indebærer en *operational risiko*. Det kan være driftsfejl i de understøttende it-systemer, hændelige og bevidste fejl i den daglige håndtering m.m.
- For at bevare den nødvendige handlefrihed i tilfælde af utilfredsstillende leverancer kan virksomheden have en *udtrædelsesrisiko*. Muligheden for at udtræde bør være reguleret i aftalen fra starten. Ofte sørges der for, at faciliteter, udstyr og procedurer vil kunne overdrages til virksomheden igen, men ofte glemmes det vigtigste, som er adgang til den nødvendige kompetence.
- Selvom der er gennemført en due diligence inden aftalens indgåelse, vil der være en risiko for, at leverandøren på sigt ikke bevarer den nødvendige kapacitet eller styrke til at kunne levere som aftalt. *Modpartsrisici* kan evt. identificeres ved løbende overvågning af leverandørens økonomi, herunder opfyldelse af aftalte nøgletal. En anden dimension af modparts risici er den løbende kommunikation med leverandøren, der skal sikre, at det er rette person, der indgår aftaler med. Ofte etableres der således en governance struktur, hvor det er klart defineret, hvem der skal fungere som kontaktpersoner i forskellige situationer.
- Outsourcing til andre lande indebærer særlige *landerisici*. Inden for it-udvikling har eksempelvis Indien i mange år været et meget populært mål for outsourcing. Det indebærer, at de politiske, juridiske og kulturelle forhold i et andet land kan få stor betydning for virksomheden. Eksempelvis vil politisk uro kunne give svigtende leverancer, ligesom måden at kommunikere på kan være væsentligt anderledes (sprog, dokumentationsniveau etc.).
- Som grundlag for en outsourcing aftale skal der foreligge en skriftlig kontrakt. De væsentligste *kontraktrisiko* knytter sig til, at de outsourcete dele af forretningsprocesserne skal være tydeligt og klart defineret, så der ikke efterfølgende opstår tvivl. Herudover bør forhold som virksomhedens mulighed for kontrol eller revision være reguleret, ligesom leverandørens mulighed for at outsource

hele eller dele af outsourcing opgaven videre til en underleverandør bør være aftalt.

- *Koncentrationsrisici* knytter sig til konsekvenserne af, at flere i samme branche anvender samme leverandør, som f.eks. IBM i den finansielle sektor, eller situationer, hvor en stor del af virksomheden håndteres af samme leverandør. Generelt vil virksomhederne forsøge at undgå outsourcing af selve kerneforretningen.

Opfølgning

Med udgangspunkt i en konkret risikovurdering bør virksomheden overveje, hvilke opfølgingsrutiner der skal implementeres for at afdække, at risikobilledet til stadighed afspejler virksomhedens risikovilighed på det outsourcete område.

Det er derfor vigtigt, at virksomhedsledelsen ved kontraktudformningen nøje overvejer og formulerer

- de sikkerhedskrav, som leverandøren skal leve op til og
- muligheden for at kunne følge op på efterlevelsen af disse.

Det er ikke tilstrækkeligt, at leverandøren i kontrakten lover at leve op til disse. Generelt er der følgende muligheder for at sikre, at de aftalte sikkerhedskrav bliver overholdt af leverandøren. Det gælder for alle metoderne, at de skal aftales ved indgåelse af kontrakten

- Virksomheden etablerer egne opfølgingsprocedurer, som sikrer, at leverandørens overholdelse af et givet sikkerhedspunkt verificeres af virksomheden selv. Opfølgningen kan eventuelt foregå på stikprøvebasis.
- Virksomheden kan indgå aftale med en uafhængig 3. part, der er ekspert på det outsourcete område, om uafhængig opfølgning af definerede sikkerhedspunkter.
- Virksomhedens interne revision tilrettelægger med udgangspunkt i kendskabet til virksomhedens risikobillede og efter aftale med bestyrelsen et revisionsprogram af relevante sikkerhedspunkter, der giver den ønskede sikkerhed.
- Leverandørens eksterne eller interne revision anmodes om afgivelse af periodiske revisorerklæringer efter RS100 med høj grad af sikkerhed eller RS3411 på it-området, når denne er endelig godkendt. Der bør i tilknytning hertil på væsentlige områder aftales såvel et planlægningsmøde med den erklæringsgivende revisor, hvor risiko

billedet afstemmes, inden revisionen igangsættes, samt et opfølgingsmøde, hvor resultatet af den udførte revision gennemgås.

- Virksomheden anmoder om en ledelseserklæring fra leverandøren. Erklæringen kan være såvel periodisk som på anfordring samt generel eller vedrøre specifikke sikkerhedspunkter.

Ovennævnte modeller giver forskellig grad af overbevisning og kan kombineres indbyrdes. Generelt vil virksomhedens egen opfølgning på de aftalte kontrolpunkter kunne sikre den højeste grad af sikkerhed, såfremt den nødvendige kompetence er til stede. I den modsatte ende af skalaen er ledelseserklæringen fra leverandøren selv, der må opfattes som modellen med den laveste grad af sikkerhed. Den valgte model bør dog tilrettelægges ud fra de konkrete forhold og under hensyntagen til væsentlighed og cost/benefit.

Afslutning

Traditionelt opfattes outsourcing som overdragelse af nogle af en virksomheds forretningsprocesser eller dele heraf, som hidtil har været varetaget af virksomheden selv, til et eksternt firma.

Selvom virksomheden aldrig selv har stået for en konkret aktivitet, så behøver afhængigheden og risikoen ved svigt ikke at være mindre. Tænk blot på de fleste virksomheders afhængighed af netværk og telefoni. Det kan derfor anbefales at foretage en gennemgang af virksomhedens væsentligste leverandører for at vurdere, hvorvidt der er etableret passende kontrol- og opfølgingsrutiner på aktiviteterne hos dem, der er anvendt ved outsourcing.

Endelig er det vigtigt at være opmærksom på, at outsourcing mellem virksomheder inden for samme koncern principielt ikke stiller den enkelte selskabsledelse anderledes juridisk set end, hvis outsourcing var sket til en leverandør uden for koncernen.

Den seneste udvikling har vist en tendens til, at outsourcing, hvor en virksomhed tilbagetager en aktivitet, er stigende som en konsekvens af manglende kvalitet og/eller skuffede økonomiske forventninger i.f.m. outsourcing. Dette reducerer/eliminere en række af ovennævnte risici, men introducerer til gengæld nye risici. Det vigtigste er, at outsourcing eller in-sourcing sker med udgangspunkt i en konkret forretningsmæssig vurdering af fordele og ulemper i forhold til virksomhedens forretningsmæssige mål.



Intern revisions rolle i forhold til risk management

Af revisionschef Neil Henrik Jensen, Post Danmark



Indledning

Indenfor den finansielle sektor øges kravene fra lovgiver til virksomhedernes risk management i disse år som en følge af, at kapitalkravene til de enkelte virksomheder gøres afhængige af forskellige risici og virksomhedernes håndtering heraf.

Banksektoren står således overfor at skulle implementere nye kapitaldækningsregler (Basel II) fra 2007, medens forsikringssektoren forventes at skulle implementere lignende regler (Solvency II) i forlængelse heraf. De nye kapitaldækningsregler har som mål, at virksomhedernes økonomiske risici afspejles i kapitalkravene, og er struktureret i 3 søjler:

1. Kvantitative kapitalkrav baseret på standardiserede opgørelser af risici eller interne modeller.
2. Tilsynsprocessen, herunder krav til ledelsen i virksomhederne, og
3. Markedsdisciplin, det vil sige krav til offentliggørelse.

Indenfor den finansielle sektor er der i de senere år endvidere sket en udvikling af anbefalinger til hvorledes tilsynsmyndighederne skal samarbejde med intern og ekstern revision¹, samt udarbejdet anbefa-

¹ Basel Committee on Banking Supervision, "The relationship between banking supervisors and banks' external auditors. January 2002", "Internal audit in banks and the supervisor's relationship with auditors: A survey. August 2002".

linger til finansielle virksomheders ledelse og håndtering af operationelle risici².

I Danmark er både intern og ekstern revision i finansielle virksomheder underlagt Revisionsbekendtgørelsen³, men der er ikke heri eksplicite retningslinier for, i hvilket omfang og hvorledes revisorerne skal forholde sig til begrebet "risk management". Det er der imidlertid i de standarder, som The Institute of Internal Auditors (IIA) udsteder, og som interne revisorer, som er medlem af Foreningen af Interne Revisorer, skal efterleve.

Herudover har The Committee of Sponsoring Organizations of the Treadway Commission (COSO) udarbejdet en referenceramme for "Enterprise Risk Management" (ERM)⁴ med det formål, at fastlægge principper og standarder, et fælles sprog og klare retningslinier for risk management.

Summen af ovenstående betyder, at lovgivningskrav, professionelle standarder og anbefalinger, samt virksomheders øgede fokus på risk management som element i optimeringen af kapitalkrav og indtjening, påvirker intern revisions rolle og de krav, som kan stilles til den interne revisors indsigt i risk management som disciplin, samt evner til at identificere risici og vurdere måden, hvorpå risici håndteres i de forretningsmiljøer, hvori revisionen udføres.

Intern revisions rolle

Risk management er ifølge ERM-referencerammen en proces, som skal implementeres på tværs af, og i hver enkelt organisatorisk enhed i virksomheden, med det formål at sikre opfyldelsen af virksomhedens strategiske, operationelle og rapporteringsmæssige mål, samt overholdelse af lovgivning og interne regler. ERM-processen består af 8 delkomponenter, som hver for sig og i forening, har til formål at reducere kontrolrisikoen i forretningsprocesserne til et niveau, som ligger inden for virksomhedens risikovillighed, samt sikre udnyttelsen af de muligheder, som måtte opstå i forbindelse hermed.

Ifølge ERM referencerammen og IIA standarderne antages det, at intern revision kan have to roller i forhold til risk management, nemlig "assurance provider" rollen og "consulting service provider" rollen. I "assurance provider" rollen tjener den interne revisionsfunktion som uafhængig verifikator i forhold til virksomhedens overholdelse af etablerede risk management politikker og processer, samt tilstrækkeligheden af samme. Kriterierne for vurdering af tilstrækkeligheden udgøres af ERM referencerammens 8 delkomponenter i forhold til den af ledelsen fastlagte risikovillighed, hvor risikovillighed er den målestok, i forhold til hvilken, såvel virksomhedens strategi som kontrolmål og -omfang skal fastlægges.

Der henvises til ERM referencerammen for en mere detaljeret beskrivelse af modellens enkelte delkomponenter, ligesom modellen er omtalt i INFO 28, side 21 og INFO 29, side 8.

Rollen som uafhængig verifikator forudsætter, at den interne revisionsfunktion har en placering i organisationen, som understøtter funktionens uafhængighed i forhold til den øvrige del af organisationen. Det betyder i realiteten, at lederen af intern revision skal referere til det øverste ledelsesorgan, eller en af dette organ udpeget revisionskomité eller lignende. Kravet om intern revisions uafhængighed sætter samtidig begrænsninger for hvilke opgaver intern revision kan påtage sig i "consulting service provider" rollen.

Umiddelbart efter offentliggørelsen af Enterprise Risk Management - Integrated Framework i september 2004 udsendte IIA deres Position Paper on The Role of Internal Auditing in Enterprise-wide Risk Management⁵. Formålet var, at vejlede foreningens medlemmer i, hvorledes intern revision bør forholde sig i relation til spørgsmål angående ERM, og giver eksempler på forskellige typer af ydelser fra intern revision, som repræsenterer henholdsvis:

- Intern revisions kerneydelser indenfor ERM.
- Ydelser, som kun bør ydes under iagttagelse af forholdsregler, som beskrevet i de professionelle standarder for interne revisorer.
- Ydelser og opgaver, som intern revision under ingen omstændigheder bør beskæftige sig med.

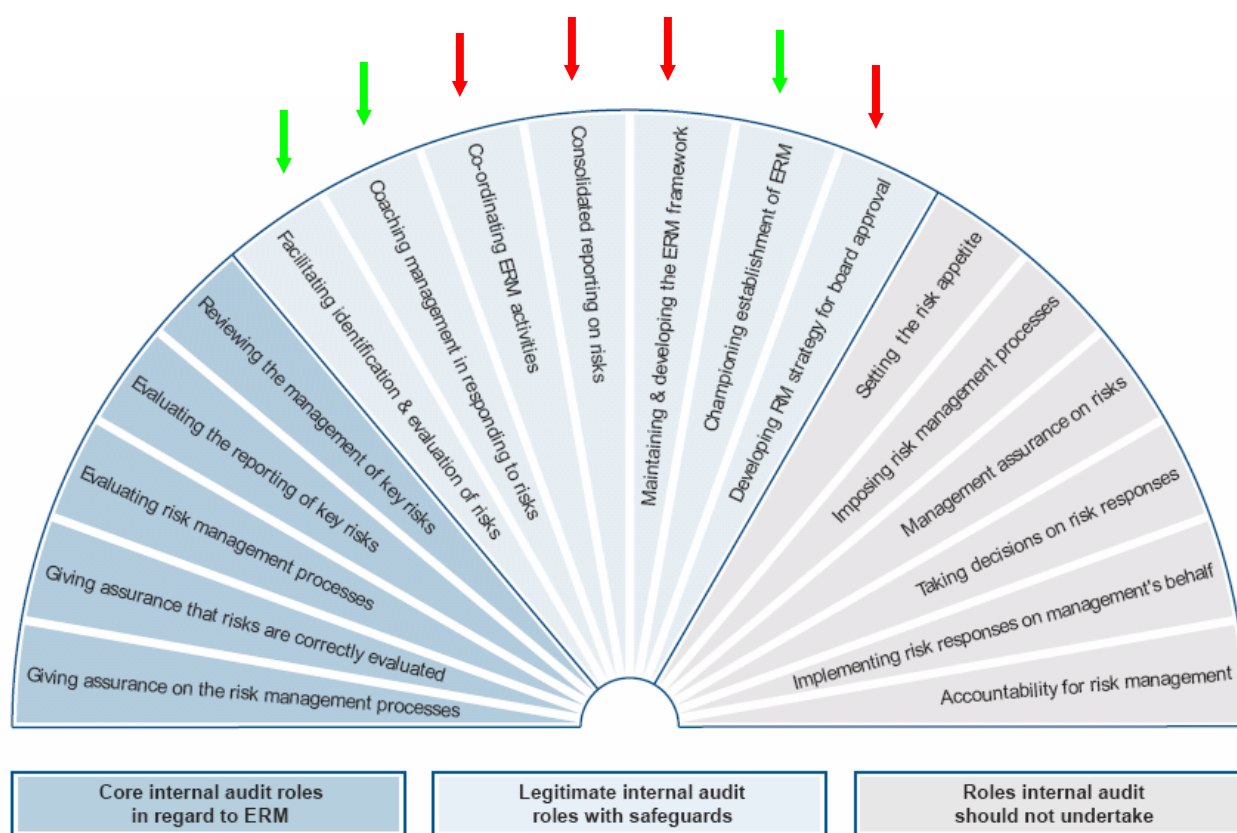
² Basel Committee on Banking Supervision, "Sound Practices for the Management and Supervision of Operational Risk. February 2003".

³ "Bekendtgørelse om revisionens gennemførelse i finansielle virksomheder m.v. samt finansielle koncerner", BEK 1324 af 14/12/2004

⁴ "Enterprise Risk Management - Integrated Framework", September 2004, COSO.

⁵ "The Role of Internal Auditing in Enterprise-wide Risk Management". Position Statement. September 29, 2004. IIA's hjemmeside www.theiia.org.

Grafisk fremstilling af intern revisions rolle i forhold til ERM



Kilde: ”The Role of Internal Auditing in Enterprise-wide Risk Management”. Position Statement. 2004. Pile indsat her.

Medens den første kategori er kerneydelser i forhold til intern revisors verifikatorrolle, repræsenterer den midterste kategori en ”gråzone”, for hvilke ydelser vejledningen anbefaler, at intern revisor er særligt opmærksom på, hvorvidt ydelserne kan påvirke opretholdelsen af intern revisors uafhængighed og objektivitet negativt. I forhold til de af IIA anførte 7 eksempler på sådanne opgaver, synes det imidlertid rimeligt at antage, at kun 3 typer ydelser (markeret med grønne pile) med rimelighed må kunne forventes ikke at give habilitetsproblemer i forhold til en samlet vurdering af tilstrækkeligheden af virksomhedens risk management, og det endda under forudsætning af, at intern revisor fraskriver sig ledelsesansvar og etablerer såkaldte ”safeguards” ved påtagelsen af sådanne opgaver.

Blandt eksemplerne på ”Safeguards”, som skal iagttages ved udførelse af opgaver af konsultativ karakter nævnes det, under henvisning til IIA’s

Attribute standard 1130, respektive Practice advisory 1130.A2, at:

”Internal audit cannot also give objective assurance on any part of the ERM framework for which it is responsible. Such assurance should be provided by other suitably qualified parties.”¹

For de ydelser, som er markeret med røde pile vil det således ikke være tilstrækkeligt, at det af intern revisions ”charter” fremgår, at det er ledelsen, som har ansvaret for risk management, idet intern revision via sin direkte involvering i væsentlige processer i ERM vil kunne kompromittere sin uafhængighed og objektivitet. Eventuel assurance vil

¹ ”The Role of Internal Auditing in Enterprise-wide Risk Management”. Position Statement. September 29, 2004. IIA’s hjemmeside www.theiia.org.

derfor i disse tilfælde skulle leveres af en anden kvalificeret, uafhængig og objektiv person, eksempelvis ekstern revision.

Det vil imidlertid være uhensigtsmæssigt, hvis intern revision skulle give køb på sin rolle som "assurance provider" i forhold til et område, som ifølge definitionen af intern revision er et kerneområde i relation til intern revisions "assurance services", og man bør derfor som intern revisor ikke påtage sig de med rød pil markerede opgaver.

Varetagelsen af såvel verifikator rollen som konsulent rollen forudsætter endvidere, at den interne revisionsfunktion besidder de nødvendige faglige og personlige kompetencer til at vurdere, om de etablerede risk management politikker og -processer er dækkende i forhold til de risici, som virksomheden er eksponeret imod. Særligt kendskabet til virksomhedens risikoprofil er en væsentlig forudsætning for, at intern revisions ydelser kan opfattes som værdiskabende i forhold til virksomheden og dennes stakeholders, idet konklusioner vedrørende verifikation og rådgivning bør dække relevante risici og væsentlige strategiske og operationelle processer.

Særlige forhold i finansielle virksomheder

Finansielle virksomheder er kendetegnet ved deres kritiske betydning i forhold til varetagelsen af vigtige infrastrukturelle samfundsopgaver, som for eksempel betalingsformidling, kreditgivning, investering og risikooverdragelse via forikringsvirksomhed, og er derfor underlagt offentligt tilsyn og regulering. Endvidere er en række af de ydelser og produkter, som de finansielle virksomheder udbyder karakteriseret ved en stor kompleksitet, hvilket - sammenholdt med graden af regulering - øger kravene til intern (og ekstern) revisors indsigt, og dermed den samlede revisionsrisiko.

Med henblik på at sikre kapitalens frie bevægelighed, og som et led i tilsynsmyndighedernes forsøg på at øge gennemsigtigheden af den enkelte finansielle virksomheds risikoprofil, er der i disse år en række reguleringsinitiativer under udvikling og implementering, hvor Basel II og Solvency II formentlig er de mest kendte. Virksomhedernes risikoprofil, herunder effektiviteten af etablerede risk management processer, får herefter en større betydning i relation til beregningen af minimumskapitalkravet, og risk management bliver derved indirekte en væsentlig konkurrence-parameter.

Det engelske finanstilsyn FSA har valgt at fremskynde implementeringen af de risikobaserede kapitalkrav således, at forsikringsvirksomheder allerede med virkning fra 31. december 2004 skal beregne et internt kapitalkrav baseret på interne modeller.

Samtidig har FSA valgt at anlægge en risikobaseret reguleringsstrategi, hvilket betyder, at reguleringen kategoriseres og knyttes til almindeligt anerkendte risici i forhold til de typer af virksomheder, som er underlagt tilsyn. Udover at denne form for regulering virker befordrende for forståelsen af baggrunden for kravene til de finansielle virksomheder, repræsenterer disse krav i sig selv en væsentlig inspirationskilde og kriterier i forhold til risk management og revisionen heraf.

Interne revisorer i den finansielle sektor vil således med fordel kunne studere FSA's "Prudential Sourcebook" og med udgangspunkt heri vurdere, hvorvidt etablerede risikopolitikker og risk management processer dækker de risici, som FSA - qua sin rolle som tilsynsmyndighed på et af verdens største kapitalmarkeder - må forventes at have en betydelig indsigt i. Det kan heller ikke udelukkes, at tilsynsmyndigheder udenfor England (herunder det danske Finanstilsyn) med fordel vil kunne anlægge en tilsvarende reguleringsstrategi.

Set i perspektivet af Basel Komitéens anbefalinger til samarbejde mellem tilsynsmyndigheder og intern revision, samt eksempelvis FSA's praksis, hvor man blandt andet mødes med intern revision med henblik på drøftelse af forhold af betydning for vurdering af kontrolmiljøet i virksomhederne, har intern revision en direkte rolle i forhold til risk management, og en berettigelse, som rækker udover at assistere ekstern revision i at opfylde sine oplysnings- og erklæringsforpligtelser i henhold til den danske Revisionsbekendtgørelse. Det forventes således, at intern revision i sin egenskab af verifikator foretager en uafhængig vurdering af risikopolitikker og risk management processer, og denne vurdering indgår som et af flere elementer af tilsynsmyndighedens vurdering af kontrolmiljøet i virksomheden.

Medens betydningen af intern revisions rolle i forhold til risk management i finansielle virksomheder, og tilsynsmyndighedernes vurdering af kontrolmiljøet i disse virksomheder, i internationalt perspektiv således synes at øges, virker det imidler-

tid som om, at tendensen går den anden vej i Danmark.

Revisionsbekendtgørelsen

Den seneste revision af Revisionsbekendtgørelsen indeholder således kun få bestemmelser om intern revision, og påtegningen af årsrapporten er reelt et anliggende mellem bestyrelsen og intern revision, og skal aftales i den interne revisionschefs funktionsbeskrivelse. Finanstilsynet forlader sig således primært på ekstern revisions erklæringer og påtegning, og bestemmelsen om revisionschefens deltagelse i væsentlige og risikofyldte områder virker overflødig, særligt i lyset af, at ekstern og intern revisions arbejde skal udføres i overensstemmelse med god revisionskik.

Selv om Finanstilsynet har defineret begrebet ”væsentlige områder”, og for nogle af disse områder har beskrevet konkrete ansvarsområder for henholdsvis bestyrelse og direktion i relation hertil, er der i forhold til ERM-referencerammen og internationale tilsynsstandarder områder, som - specielt i forhold til risk management og intern revisions rolle - vil kunne udvikles yderligere og medvirke til at differentiere intern og ekstern revisions roller.

Interne revisorer har i Danmark selv mulighed for at påvirke denne udvikling. Dels gennem det Rådgivende Revisionsudvalg, hvor Finanstilsynet sammen med revisororganisationerne drøfter forhold af betydning for revisionen af finansielle virksomheder, og dels gennem tilretning af de enkelte virksomheders funktionsbeskrivelse for revisionschefen.

Et væsentligt skridt i forhold til differentieringen af intern og ekstern revisions arbejdsopgaver vil være en tilretning af intern revisions påtegning af årsrapporten således, at intern revision eksplicit udtaler sig om virksomhedens risk management processer. Da risk management endvidere er et væsentligt element i corporate governance, og da corporate governance spiller en betydende rolle i forhold til virksomhedens eksterne interessenters samlede vurdering af virksomheden, er det nærliggende at antage, at en påtegning **i** (ikke nødvendigvis **af**) årsrapporten, hvor intern revision erklærer sig om tilstrækkeligheden af virksomhedens risk management processer, vil tilføre regnskabslæseren større værdi, end en påtegning, som i sin konklusion er identisk med ekstern revisions.

Revisionsbekendtgørelsens krav om, at intern revision skal leve op til god revisionskik, indbefatter anvendelsen af danske Revisionsstandarder. Revisionsstandard 315 – ”Forståelse af virksomheden og dens omgivelser og vurdering af risici for væsentlig fejlinformation”, inkorporerer COSO referencerammen for intern kontrol, og repræsenterer således samtidig vejledning om revision i forhold til ERM referencerammen, idet førstnævnte referenceramme er en integreret del af sidstnævnte. Det vurderes derfor, at en udvidelse af intern revisions påtegning af årsrapporten til også at omfatte virksomhedens risk management processer vil kunne bygge på denne standard, men med yderligere revisionshandlinger knyttet til:

- Proceduren for fastlæggelse af virksomhedens strategi under hensyntagen til virksomhedens risikovillighed og målsætninger.
- Kvaliteten og tilstrækkeligheden af intern rapportering, som ikke er relevant for målene for regnskabsaflæggelse.
- Proceduren for identifikation af hændelser/situationer, som repræsenterer potentielle risici og muligheder, som kan influere på opfyldelsen af virksomhedens målsætninger.
- Identifikation, evaluering og valg af kontrolaktiviteter til håndtering af identificerede risici under hensyntagen til kontrollernes effektivitet og virksomhedens risikovillighed.

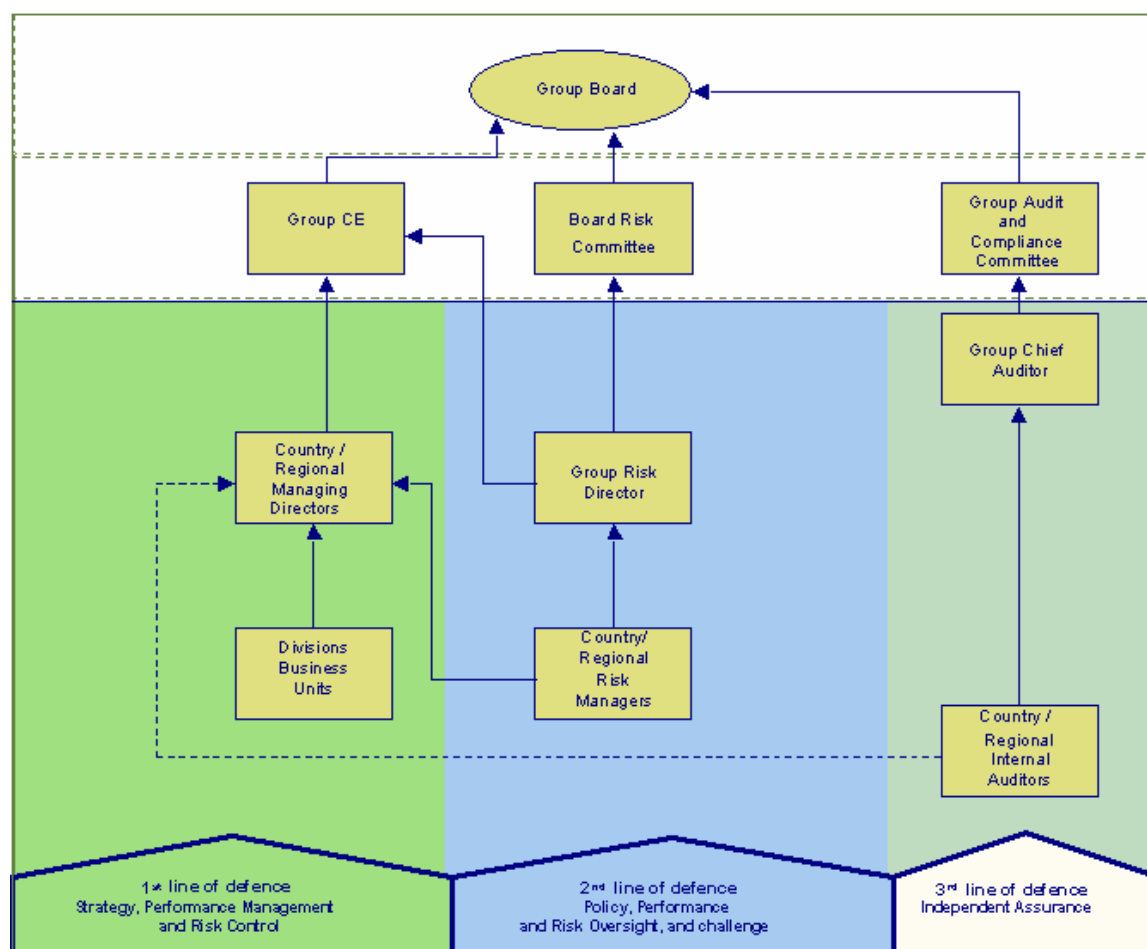
”Three lines of defence”

Den internationale forsikringskoncern Royal & SunAlliance (RSA), hvori Codan koncernen indgår, har indført en risk management model², som i populær tale benævnes ”three lines of defence”.

Modellen konceptualiserer ERM-referencerammens fordeling af roller og ansvar mellem henholdsvis ledelse, risk management funktion og intern revision, og synliggør derved den indbyrdes sammenhæng mellem disse funktioner. (Modellen har tidligere været beskrevet af statsautoriseret revisor Jesper Dan Jespersen, KPMG, i INFO nr. 27).

² Royal & SunAlliance Annual Report & Accounts 2004

Model for three lines of defence i RSA koncernen



Kilde: RSA Group Risk.

Intern revision repræsenterer i denne model rollen som verifikator (tredje forsvarslinie) i forhold til tilstrækkeligheden af de af ledelsen (første forsvarslinie) og risk management funktionen (anden forsvarslinie) etablerede politikker og kontroller til styring af virksomhedens risici således, at disse ligger indenfor den af bestyrelsen accepterede risikovillighed.

Denne rolle er således i overensstemmelse med IIA standarderne og vil under hensyntagen til Revisionsbekendtgørelsens forbud mod selvrevision kunne indeholdes i de krav, som Finanstilsynet stiller til intern revision.

Ikke-finansielle virksomheder

Formålet med risk management er som tidligere nævnt per definition først og fremmest, at virksom-

heden via forskellige processer er i stand til at håndtere de risici og muligheder, som måtte påvirke opfyldelsen af virksomhedens mål, og er dermed et væsentlig element i corporate governance. Det bør således også være dette formål, som er den væsentlige drivkraft bag implementeringen af risk management, men de finansielle virksomheder er kraftigt hjulpet af incitamentet fra tilsynsmyndighedernes kapitalkravsregler, som direkte straffer den enkelte finansielle virksomhed på konkurrenceevnen, hvis ikke virksomheden kan dokumentere, at den har styr på sine risici.

Og netop tilsynsmyndighedernes dokumentationskrav og de finansielle virksomheders særlige risikoprofil er det, der adskiller denne virksomhedstype fra ikke-finansielle virksomheder i forhold til implementeringen af risk management og revisionen heraf. Samtidig nyder både risk management

funktionen og intern revision i finansielle virksomheder gavn af den status, som disse funktioner tillægges på grundlag af internationale og almindeligt anerkendte anbefalinger til styring af finansielle virksomheder.

Da typen af virksomhed imidlertid ikke, i forhold til referencerammerne for ERM og intern revision, tillægges betydning, ligger udfordringen for intern revision i ikke-finansielle virksomheder derfor nok først og fremmest i forhold til promoveringen af begrebet risk management over for virksomhedens ledelse. Og netop fordi begreberne risk management og intern revision ikke er så indarbejdet i ikke-finansielle virksomheder, må det forventes, at intern revisions rolle i forhold til risk management i ikke-finansielle virksomheder i implementeringsfasen, vil indeholde et større element af konsulentrollen, end tilfældet er i de finansielle virksomheder.

Dette er i god tråd med IIA's anbefalinger, men af hensyn til intern revisions uafhængighed og objektivitet, bør udbuddet af konsulentytelser begrænses til videndeling i forhold til virksomhedens risikoprofil, kontrolbegreber og -typer, samt promovering af risk management som koncept.

I forhold til sidstnævnte, vil en analyse af karakteren og betydningen af de kontrolsvagheder, som intern revision har identificeret, sammenholdt med virksomhedens risikoprofil, formentlig kunne danne grundlag for argumenter for implementeringen af risk management, ligesom COSO ERM-referencerammens konceptualisering af begrebet, og Fondsbørsens corporate governance anbefalinger, må antages at være befordrende for forståelsen af betydningen af risk management.

Og i forhold til implementeringen af risk management og intern revisions rolle er der betydelig inspiration at hente i den finansielle sektor, og særligt i de anbefalinger, som udgives af organisationer med tilknytning til tilsynsmyndighederne i EU og Storbritannien.

Set i et mere nationalt perspektiv, vil fusioneringen af Revisionschefkredsen og Foreningen af Interne Revisorer, kunne forventes at bidrage til erfaringsudveksling på tværs af industrisektorerne, og måske vil man kunne komme overens om en påtegning, som er sektoruafhængig, og som differentierer intern revision i forhold til ekstern revision.

Nye medlemmer

INFO byder velkommen til:

Lån & Spar Bank

Intern revisor Lisbeth Larsen
Revisionschef Jan Møiniche

Danske Bank

Revisor Tage Jungløv
Revisor Karin Krogh
Revisor Anette Christoffersen

Amagerbanken

Revisionschef Claus Herschend

International Health Insurance Danmark

Controller Michael Baarregaard

Nykredit

Intern revisor Peter Donnerstag

Sparekassen Himmerland

Revisionschef Hans Dalum

TopDanmark

Revisionschef Jørn Sønderup

TDC

Revisor Niels Svenning Hansen
Revisor Marianne Holmbjerg

A.P. Møller – Maersk

Director of int. audit Henrik Møller

Nordic consumer Finance

Compliance and Internal control Officer Jacob Skriver Frandsen

Føroya Sparikassi

Chefrevisor Sigmund Frederiksen
Kirstin Poulsen

Novo Nordisk

Revisionschef Brian Christiansen
Intern revisor André Klitte

Sparbank Vest

Intern revisor Karin Albæk
Intern revisor Lisbeth Poulsen
Intern revisor Charlotte Nielsen
Intern revisor Henrik Laursen
Intern revisor Margit Nielsen

Post Danmark

IT-revisionschef Hans Henrik Berthing

Deloitte

Konsulent Martin Mark Rasmussen

Codan Forsikring

Revisor Line Normann

Alm. Brand

Afdelingsleder Dennis Lundberg

Handelshøjskolen i Århus

Professor Lars Kiertzner.

**”Bagsmækken”**

Oplysninger om Foreningen af Interne Revisorer

Foreningens adresse:**Post Danmark****Intern Revision****Foreningen af Interne Revisorer (IIA)****Tietgensgade 37****1566 København V**

☎ 3375 6400 e-mail: shk@post.dk	Søren Kongsbo Formand
☎ 3387 2668 e-mail: vibeke.aggerholm@dk.ey.com	Vibeke Aggerholm Sekretær
☎ 4523 2911 e-mail: hang@danskebank.dk	Hanne Angermann Tilmelding til kurser. Tilmelding til medlems- møder.
☎ 3375 9307 e-mail: hbr@nykredit.dk	Hanne Brandt Indmeldelse i foreningen.

Foreningen af Interne Revisorers bestyrelsesmedlemmer:

Søren Kongsbo (formand) e-mail: shk@post.dk	Post Danmark
Ane Marie Christensen (næstformand) e-mail: ane.marie.christensen@nordea.com	Nordea
Jens Galsgaard (kasserer) e-mail: jens.galsgaard@tryg.dk	Tryg
Vibeke Aggerholm (sekretær) e-mail: vibeke.aggerholm@dk.ey.com	Ernst & Young
Claus Okholm e-mail: co@nykredit.dk	Nykredit
Jens Peter Thomassen e-mail: jens.peter.thomassen@danskebank.dk	Danske Bank
Hans Kristian Møller e-mail: hkm@dffe.dk	Direktoratet for Fødevarerhverv
Brian Christiansen e-mail: brnc@novonordisk.com	Novo Nordisk
Lars Kiertzner e-mail: lak@asb.dk	Handelshøjskolen Århus
Ole Kirkbak e-mail: ole.kirkbak@sydbank.dk	Sydbank

Jobannoncer

Jobannoncer for medlemmer kan bringes i INFO. Hellsides annoncer koster 2.000 kr.

Halvsides eller mindre annoncer koster 1.000 kr.

Annonceudkast sendes til foreningens adresse jf. ovenfor.

For ikke medlemmer aftales prisen særskilt.

Eksamen

Henvendelse angående CIA-, CGAP-, CCSA- og CFSA-eksamen samt forberedelse hertil kan rettes til

Bente Christensen, Post Danmark, Intern Revision

☎ 3375 6402

e-mail: bentec@post.dk

Der kan søges yderligere oplysninger på IIA's hjemmeside (se efterfølgende).

**Oplysninger om mærkedage**

Oplysninger om mærkedage bedes meddelt til:

Bente Hallberg, Post Danmark, Intern Revision

☎ 3375 6408

e-mail: beh@post.dk

**Indlæg til INFO**

Artikler i INFO honoreres med 3 flasker rødvin.

Anmeldelser af hjemmesider, kurser, månedsmøder m.v. honoreres med 2 flasker rødvin.

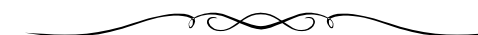
**Næste nummer**

INFO 31 udkommer i december 2005.

**Oplysninger om diverse hjemmesider**

IAs hjemmeside	www.theiaa.org www.itaudit.org
IIA, DKs hjemmeside	www.iaa.dk
IIA, UK Chapter	www.iaa.org.uk

Redaktionen kan oplyse, at INFO kan ses på foreningens hjemmeside på www.iaa.dk

**IIA standarder, der er præsenteret i INFO**

INFO nr.	Standard nr.	Emne	Præsenteret af:
24	2410 PA 2410-1	Rapportering	Frank Sundgaard Nielsen, Nordea
25	2010, 2200 2240	Planlægning	Solveig Petersen, Post Danmark
26	1300 - 1340	Kvalitetsstyring af revisionsarbejder	Carsten Damø, Nordea
27	2110	Risk Management	Solveig Petersen, Post Danmark
29	2230.A1 2330.A2 2330.C1	Opbevaring og beskyttelse af dokumentation	Birgitte Rousing Svenningsen, Saxo Bank



Kollega søges...



Intern revisor

williams.dk

Intern revision i Arbejdernes Landsbanks koncern refererer til moderselskabets bestyrelse og løser revisionsopgaven i koncernen i samarbejde med vores eksterne revision.

Jobbet:

Du arbejder tæt sammen med kollegaer i afdelingen og med beslutningstagere i banken. Du planlægger, gennemfører og rapporterer selvstændigt revisionsopgaver – det kan være opgaver lige fra revision af processer og årsregnskaber til videreudvikling af revisionsstandarder og værktøjer.

Dine kvalifikationer:

Du lægger vægt på forståelse af forretningen og kontakten til de enkelte enheder. Din tilgang til opgaverne er procesorienteret. Du søger at udvikle faget, og de metoder vi anvender. Udover at være selvstændig, initiativrig og i godt humør, er du cand.merc.aud. eller har tilsvarende videregående uddannelse. Du har evt. praktisk erfaring fra arbejde i intern revision i den finansielle sektor eller et større revisionsfirma.

Vi tilbyder:

Et varieret og spændende job med personlige og faglige udfordringer, en konkurrencedygtig løn og gode pensionsvilkår. Vil du vide mere om stillingen, er du velkommen til at ringe til Anne Marie Haas på telefon nr. 33 38 86 52 / mail haas@al-bank.dk eller Kirsten Erichsen på telefon nr. 33 38 86 50 / mail erichsen@al-bank.dk. Du kan læse mere om banken på www.al-bank.dk.

Send eller mail din ansøgning:

Send eller mail din ansøgning vedlagt relevante kopier af eksamensbeviser mv. til: Arbejdernes Landsbank, Personalekontoret, Vesterbrogade 5, 1502 København V. eller på mail til: personale@al-bank.dk Ansøgningsfristen er den 22. august.

Arbejdernes Landsbank driver alle former for bankvirksomhed med særligt speciale i lønmodtagerøkonomi. I alt hvad vi gør, lægger vi vægt på nærvær og kompetence. Vi har 60 filialer spredt over hele landet og beskæftiger ca. 1000 medarbejdere.

 **ARBEJDERNES LANDSBANK**

Din økonomipartner

